

L'art gòtic al Baix Maresme (segles XIII al XVI)

Art i promoció artística en una zona perifèrica del comtat de Barcelona

Joaquim Graupera Graupera

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tdx.cat) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tdx.cat) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tdx.cat) service has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized neither its spreading and availability from a site foreign to the TDX service. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service is not authorized (framing). This rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

Joaquim Graupera Graupera

Tesi Doctoral

**L'art gòtic al Baix Maresme
(segles XIII al XVI)**

**Art i promoció artística
en una zona perifèrica
del comtat de Barcelona**

**Dirigida per la Dra. Francesca Español i Bertran
Programa "*Història, teoria i crítica de les arts*"
Bienni 2002-2004**

Mataró, 2011

**Departament
d'Història de l'Art**

UNIVERSITAT DE BARCELONA

**Facultat de Geografia
i Història**

Bibliografia

- ABADAL, Ramon d' (1986). *Dels visigots als catalans*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- ADAM, Lluís; SOLER, Rafael (1996). "El retaule major de Santa Maria de Mataró, 1767-1783" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 54 (gener 1996), p.25-32.
- ADELL, Joan Albert (1992). "L'arquitectura religiosa" a *Catalunya romànica. Vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme, vol. XX*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- ADELL, Joan Albert (1994). "La restauració del castell de Burriac" a *El col·leccionable de la Fundació Burriac*, núm.4 (juny 1994) Cabrera: Fundació Burriac. P.6-8.
- ADELL, Joan Albert (2003). "Els hospitals urbans" a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura III: Dels palaus a les masies*. Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.196-199.
- ALCOLEA, Santiago (1957). *La orfebreria barcelonesa*. Barcelona: Joieria Bagués.
- ALCOLEA, Santiago (1964). *Expansió de la orfebreria barcelonesa*. Barcelona: Joieria Bagués.
- ALCOLEA, Santiago (1967). *Los esmaltes en la orfebreria catalana*. Barcelona: Joieria Bagués.
- ALCOLEA, Santiago (1977a). *La orfebreria barcelonesa del s.XVI a través de los "Llibres de Passanties"*. Barcelona: Joieria Bagués.
- ALCOLEA, Santiago (1977b). *El punzón de platería de Barcelona. Su evolución formal i cronológica*. Barcelona: Joieria Bagués.
- ALMERICH PADRÓ, Paulina (1996). *Una història deferent: Les parròquies del Maresme*. Vallgorguina: Associació Cultural Vallgorguina.
- ALMUZARA, Rosa (2002). "El molí d'en Jofre (Cabrera de Mar) a través d'un plet del tribunal de la reial audiència (1790)" a *Fonts. Butlletí del Centre d'Estudis Argentonins "Jaume Clavell"*, núm.11 (juliol 2002), P.28-31.
- ALSAMORA JIBALLÍ, Alfons (1997). *Vimbodí*,. Valls: Cossetània Edicions. (Col. La Creu de Terme, núm. 1).
- ALSINA, Neus; FELIPE, Isabel; JUBANY, M^a. Àngels (1989a). *Sant Iscle i Santa Victòria de Dosrius*. Mataró: Museu Comarcal del Maresme, secció Grup d'Amics de l'Art Romànic. Treball inèdit (17 de juliol 1989).
- ALSINA, Neus; FELIPE, Isabel; JUBANY, M^a. Àngels (1992a). "Sant Iscle i Santa Victòria de Dosrius" a *Catalunya romànica. Vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme, vol. XX*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.451.
- ALSINA, Neus; FELIPE, Isabel; JUBANY, M^a. Àngels (1992b). "Sant Miquel del Cros" a *Catalunya romànica. Vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme, vol. XX*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.450.
- ALSINA, Neus; FELIPE, Isabel; JUBANY, M^a. Àngels (1992c). "Sant Pere de Clarà" a *Catalunya romànica. Vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme, vol. XX*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.475-476.
- ALSINA, Neus; JUBANY, M^a. Àngels (1989). "Apunts per a una història de Dosrius". a *Revista El Comú*, núm. 6 (febrer 1989).

- ALSINA, Neus; JUBANY, M^a. Àngels (1995). *Una ullada al passat. Història gràfica de Dosrius, Canyamars i el Far (1900-1975)*. Dosrius: Ajuntament de Dosrius.
- ALSINA, Neus; JUBANY, Ma Àngels; VELLVEHÍ, Jaume (2004). "El nom de Dosrius. Estudi toponímic" a *Duos Rios. Publicació de l'Arxiu Municipal de Dosrius*, núm. 1 (Abril 2004), p.7-10.
- ALVAREZ, Jaume; GÓMEZ, Joan (1992). "Premià de Dalt" a *Gran Geografia Comarcal de Catalunya, vol.6*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.423-426.
- AMELANG, James S. (1986). *La formación de un classe dirigente: Barcelona, 1490-1714*. Barcelona: Ariel.
- AMENÓS MARTÍNEZ, Luisa (2005). *L'activitat i les produccions dels ferrers en el marc de l'arquitectura religiosa catalana (segles XI-XV)*. Tesi doctoral inèdita dirigida pel Dr. Joan Domenge i Mesquida. Barcelona: Departament d'Història de l'Art. Facultat de Geografia i Història de la Universitat de Barcelona.
- ANIEL, Jean-Pierre (1983). *Les maisons de Chartreux. Des origines a la chartreuse de Pavia*. Paris : Arts et metiers graphiques. (Bibliothèque de la Société Française d'Archeologie, 16).
- ALCOY PEDRÓS, Rosa (1991). "Creu de terme (fragment)" a *Catàleg d'escultura i pintura medievals*. Ajuntament de Barcelona. Barcelona, 1991. (Fons del Museu Marés, 1). Fitxa 346, p. 364.
- ALCOY PEDRÓS, Rosa (1993). "Mare de Déu d'una anunciació" a *Jaume Huguet. 500 anys*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Dep. de Cultura. P.218-219.
- ALCOY PEDRÓS, Rosa (1994). "El retaule de Sant Gabriel. Pere de Valldebriga i el primer Borrassà" a *Lambard. Estudis d'art medieval. Volum. VI (1991-93)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. P.325-358.
- ALCOY PEDRÓS, Rosa (2005). "Pere de Vallvedruga o el pintor dels àngels" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura I. De l'inici a l'italianisme*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.296-304.
- ALCOY PEDRÓS, Rosa; RUIZ i QUESADA, Francesc (2005a). "Bernat Despuig i Jaume Cirera" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura II. El corrent Internacional*. Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.256-262.
- ALCOY PEDRÓS, Rosa; RUIZ i QUESADA, Francesc (2005b). "Jaume Gonçalbo" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura II. El corrent Internacional*. Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.144-145
- ARAGUAS, Philippe (2003). *Brique et architecture dans l'Espagne médiévale (XIIe-XVe siècle)*. Madrid: Casa de Velázquez. (Bibliothèque de la Casa de Velázquez, 25).
- ARCO, Ricardo, del (1945). *Sepulcros de la casa real de Aragón*. Madrid: CSIC, Instituto Jerónimo Zurita.
- Arqueología Medieval. Revista Catalana d'Arqueologia Medieval*, núm.01, (2005).
- Arqueología Medieval. Revista Catalana d'Arqueologia Medieval*, núm.02, (2006).
- Arqueología Medieval. Revista Catalana d'Arqueologia Medieval*, núm.03, (2007).
- BALANÀ, Pere (1992). *Crònica política de la pre-Catalunya islàmica*. Barcelona: Dalmau. (Episodis de la Història, 291-292).
- BALLESTER, Jordi (1989-90). "Els goigs marians i la icnografia musical" a *Recerca Musicològica*, núms. IX-X (1989-90), p.367-372.
- BANGO TORVISO, Isidro (1995). *Edificios e imágenes medievales. Història y significado de las formas medievales*. Madrid: Història 16. (Història de España, 11).

- BARBANY, Carme, et al. (1996). *De la balma a la masia. L'hàbitat medieval i modern al Vallès Oriental*. Granollers: Museu de Granollers. (Treballs del MdG, 2).
- BARCELÓ, Miquel (1979). "La primerenca organització fiscal d'Al-Andalus segons la crònica del 754" a *Faventia*, I-2, p.231-261.
- BARLÉS, Elena (2006). "La província cartujana de Catalunya" a *La Província Cartoixana de Catalunya. La Cartoixa de Montalegre. Actes del XXIII Congrés Internacional sobre la Cartoixa*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Xarxa de Municipis. P. 291-337.
- BARRAQUER, ROVIRALTA, Cayetano (1906). *Las Casas de Religiosos en Catalunya durante el primer tercio del siglo XIX. Tomo I*. Barcelona: F.J. Altés y Alabart.
- BARTRÉS, Gaspar; MANAU, Ferran (1986). *Recull històric de Sant Andreu de Llavaneres*. Llavaneres: [Ferran Manau].
- BAS, Damià (1987). "Can Benet del Sot" a *Singladures*, núm.5 (desembre del 1987), p.5-8
- BASSEGODA, Joan (1982). "L'art gòtic tardà a Catalunya i als inicis del Renaixement, en relació amb el temple de Sant Martí de Teià" a *Sant Martí de Teià. IV centenari 1574-1974*. Teià: Altés. P.13-24
- BASSOLS, I.; JÀRREGA, R. (1996). "El nivell Baix Imperial a Can Ximenes, a través de les àmfores" a *XIIa. Sessió d'Estudis Mataronins, 25 de novembre de 1954, Comunicacions presentades*. Mataró: Museu-Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.79-100.
- BASTARDES PARERA, Albert (1985). *Les creus al Vent*. Barcelona: Ed. Millà.
- BATLLE, Albert (1985). *Caldes de Estrach o Caldetes. Un vell plet*. Caldes d'Estrac: Ajunt. de Caldes; Caixa Estalvis Laietana.
- BATLLE, Carme (1964). "Una família barcelonesa: los Deztorrent" a *Anuario de Estudios medievales*, núm. 1 (1964), p.471-488.
- BATLLE, Carme (1987). "La Oligarquía de Barcelona a fines del siglo XV: el partido de Deztorrent" a *Acta historica et archeologica mediaevalia*, 7-8, (1986-1987), p.321-335.
- BATLLE; C.; BUSQUETA, J.; NAVARRO, I. (1989). "Una família barcelonina: els Grony" a *Anuario de Estudios Medievales*, num.19, p.285-301.
- BAUCELLS REIG, Josep (1987). *El Maresme i la Pia Almoina de la Seu de Barcelona: Inventari de pergamins*. Barcelona: Dep. de Cultura de la Generalitat de Catalunya. (Catàlegs - Inventaris d'Arxius Eclesiàstics de Catalunya, núm.3; Catàleg de l'Arxiu Capitular de la Catedral de Barcelona, núm.3).
- BAYÉS, Ferran ; ROVIRA, Josep M.; CALLS, Albert (2003). *Can Bartomeu de masia a centre cultural*. Cabrera de Mar: Ajuntament de Cabrera de Mar.
- BENET i OLLÉ, Josep.M. (1996): "Els Argentona, Vallmoll i el Pedrós" a *Historia et documenta. Revista de divulgació històrica i dels fons documentals de l'Arxiu Històric Comarcal. Valls (Alt Camp)*, any III, núm.3 (desembre 1996), p.9-26.
- BENITO MONCLÚS, Pere (1991). "L'obertura al mar d'una societat feudal. La gènesi dels primers veïnats marítims de la comarca del Maresme: Vilassar, 1400-1550" a *Els quaderns de Singladures*, núm 1 (març 1991), p.1-8.
- BENITO MONCLÚS, Pere (1992a). *Les parròquies del Maresme a la baixa edat mitjana. Una aproximació a les Visites Pastorals (1305-1447)*. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana. (Premi Iluro, 47).
- BENITO MONCLÚS, Pere (1992b). "Castell de Vilassar" a *Catalunya Romànica. Vol.XX. El Barcelonès. Baix Llobregat i Maresme*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.532-534.

- BENITO MONCLÚS, Pere (1994). "De la parròquia a les capelles del terme: un recorregut per la religiositat dels vilassarencs" a *Vilassar de Dalt. Història gràfica (1880-1990)*. Vilassar de Mar: Oikos-Tau.(Col.Penjases, 1). P.87-91.
- BENITO MONCLÚS, Pere (1995). "La partió entre Premià i Vilassar i els orígens medievals de la capella de Santa Maria de la Cisa" a *La Cisa. Mil anys d'Història*. Argentona: La Comarcal. (Col. Costa de Llevant. Sèrie Major, 1). P.35-44
- BENITO MONCLÚS, Pere (1996). *Notes històriques dels elements del patrimoni Arquitectònic del Pla Especial i Catàleg artístic i Ambiental de Vilassar de Dalt*. Vilassar de Dalt: Ajuntament de Vilassar de Dalt.
- BENITO MONCLÚS, Pere (1998). *Catàleg de la documentació en pergamí de l'antic arxiu del Marquesat de Moja conservada a la Biblioteca de Catalunya referent a les senyories de Sant Vicenç i Vilassar*. Vilassar de Dalt : Museu Municipal de Vilassar de Dalt.
- BENITO MONCLÚS, Pere (2000). "Poder i societat al Maresme Medieval. Els Sant Vicenç. (1022-1271)" a *Jornades de Història i Arqueologia Medieval del Maresme. Actes. Del 13 al 30 d'octubre de 1999*. Mataró: Grup d'Història del Casal. P.25-36.
- BENITO MONCLÚS, Pere (2001): "La formació de la gran tinença pagesa i la gènesi del mas com a estructura senyorial (s.XII-XIII)" a *El mas català durant l'Edat Mitjana i la Moderna (segles IX-XVIII: aspectes arqueològics, històrics, geogràfics, arquitectònics i antropològics : actes del Col·loqui celebrat a Barcelona, del 3 al 5 de novembre de 1999*. Barcelona: Consell Superior d'Investigacions Científiques. Institució Milà i Fontanals. Departament d'Estudis Medievals. P. 103-123
- BASERAN, Pere (2003a). *Jordi de Déu i l'italianisme en l'escultura gòtica catalana del segle XIV*. Tarragona : Diputació de Tarragona. P.304-318.
- BASERAN, Pere (2003b). "La casa de la Ciutat de Barcelona" a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura. Vol.III. Dels palaus a les masies*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.183-189.
- BASERAN, Pere (2007). " Jordi de Déu, entre la tradició trescentista i l'estil internacional" a *L'art gòtic a Catalunya. Escultura, vol.I. La configuració de l'estil*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- BERBAUS VIDAL, Magda (2003). "Santa Maria del Pi" a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura, II. Catedrals, monestirs i altres edificis religiosos, 2*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.96-101.
- BLANCH, Adolf (1863). *Catalunya. Historia de la guerra de la Independencia en el antiguo Principado*. II vols. Barcelona: Tomàs Gorchs Editor, 1861 i reimpressió Barcelona: Francesc Campaña, ed; Litografia de la Unión.
- BOIS, Guy (1995). "Entre ciutat i el camp. El burg medieval" a *L'avenç*, núm. 188 (gener 1995), p. 36-41.
- BOLÒS MASCLANS, Jordi (1992). "Castell de Vilassar" a *Catalunya Romànica. Vol. XX. El Barcelonès. Baix Llobregat i Maresme*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. 1992. P. 534.
- BOLÒS MASCLANS, Jordi (1998). "Els pobles de Catalunya a l'edat mitjana. Aportació a l'estudi de la morfogènesi dels llocs de poblament" a *Territori i Societat a l'Edat Mitjana. Història, arqueologia, documentació*, vol. II - Almenar, 1147-1997. 850 anys de la Carta de Poblament. P.69-138.
- BOLÒS MASCLANS, Jordi (2003a). "L'organització de l'espai rural i diferents models de poblament a l'Edat Mitjana" a *L'organització de l'espai i models de poblament. II Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme. Actes. (Del 20 d'octubre al 17 de novembre de 2001)*. Mataró: Grup d'Història del Casal. P.11-22.

- BOLÒS MASCLANS, Jordi (2003b). "Gènesi i desenvolupament d'altres poblacions" a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura III: Dels palaus a les masies*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.124-129
- BOLÒS MASCLANS, Jordi; NUET i BADIA, Josep (1983). *Els molins fariners*. Barcelona: Ketres editora.
- BONAMUSA ROURE, Joan (1979a). "Les arrels del temple basilical de Santa Maria" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm.5 (Juliol 1979), s/p.
- BONAMUSA ROURE, Joan (1979b). "Advocacions de les nostres esglésies com element d'estudi dels orígens de Cabrera de Mar" a *Quaderns de prehistòria i arqueologia del Maresme*, núm.7 (gener-maig, 1979), p.189.
- BONAMUSA ROURE, Joan; et alii. (1985). *El jaciment romano-medieval de Can Modolell. Deu anys d'excavacions. Cabrera de Mar - El Maresme*. Mataró. Museu de Mataró, Secció Arqueològica. (Opuscle, 4).
- BONAMUSA ROURE, Joan (2010). "La riera de Caldes, límit entre els comtats i bisbats de Girona i Barcelona." a *XVI Sessió d'Estudis Mataronins. 26 de novembre del 2009. Comunicacions Presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.43-51.
- BONAMUSA ROURE, Joan (2011). *De la civitas d'Iluro a Alarona. (Mataró, Argentona) entre la Tetrarquia i els carolingis*. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana. (Premi iluro, 74).
- BONNASSIE, Pierre (1981). *Catalunya mil anys enrera*. Barcelona: Ed. 62. 1981.
- BONNASSIE, Pierre (1989). "Les sagreres catalanes: la concentration de l'habitat dans le "cercle de paix" des églises" a FIXOT, M.; ZADORA-RIO, E. (ed): *L'environnement des églises et la topographie religieuse des campagnes médiévales Actes du IIIe congrès international d'archéologie médiévale, Aix-en-Provence, 28-30 septembre 1989*. Paris: Editions de la Maison des Sciences de l'Homme. P. 68-79.
- BONET GARÍ, Lluís (1983). *Les masies del Maresme*. Barcelona: Montblanc; Martín Centre Excursionista de Catalunya.
- BORAU, Cristina (2003). *Els promotors de capelles i retaules a la Barcelona del segle XV*. Barcelona: Fundació Noguera. (Estudis, 29).
- BOSCH i ESTEBAN, Antoni (1984). *Sant Vicenç de Montalt. Narració històrica*. St.Vicenç de Montalt : Patronat Procultura, Urbanisme i Turisme.
- BOU, Joan; GRAUPERA, Joaquim; VELLVEHÍ, Jaume (2007). "Els molins medievals i Moderns del Maresme" a *III Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna a Catalunya. Sabadell. Del 18 al 21 de maig de 2006. Actes*. Sabadell : ACRAM. Vol.I, p. 165-183.
- BOU, Joan; VELLVEHÍ, Jaume (2003). *Molrà el gra. Els molins de la baixa Tordera*. La Argentona: Comarcal edicions.
- BRACONS, Josep (1984). "Els grups del Sant Sepulcre a Catalunya. Precisions sobre l'origen d'aquest model iconogràfic" a *Vè Congrés Espanyol d'Història de l'Art. Barcelona, 29 d'octubre al 3 de novembre de 1984*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Vol. I, p.137-145.
- BRACONS, Josep (1987). "Els grups del Sant Sepulcre a Catalunya. Precisions sobre l'origen d'aquest model iconogràfic" a *Ve Congrés Espanyol d'Història de l'Art, (Barcelona, 1984)*. Actes. Barcelona: CEHA. Vol. I, p. 137-143.
- BRACONS, Josep (2007). "Els Sants Sepulcres" a *L'art gòtic a Catalunya. Escultura II: De la plenitud a les darreres influències foranes*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.316-312.

- BRACONS, Josep (2003): "Santa Maria del Mar" a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura. Vol.I. Catedrals, monestirs i altres edificis religiosos, II*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.72-88.
- BRACONS, Josep; TERÉS, Ma Rosa (2002). "La catedral de Barcelona" a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura. Vol.I. Catedrals, monestirs i altres edificis religiosos, I*. Barcelona : Enciclopèdia Catalana. P.274-301.
- BRAUDEL, Fernand (1986). *L'identité de la France*. (3 vol.), edit. Arthaud.
- BRIONES, Manuel; ROVIRA, Josep Maria (1986). *Pla especial del patrimoni arquitectònic, arqueològic i històric de Cabrera de Mar*. Cabrera de Mar: Ajuntament de Cabrera de Mar.
- BRUNIQUEL, Esteve Gilabert (1915). *Rúbriques de Bruniquer. Cerimonial dels magnífics consellers y regiment de la ciutat de Barcelona, Vol.IV*. Barcelona: Impremta d'Henrich i Companyia. (Col·lecció de Documents Històrics Inèdits de l'Arxiu Municipal de la Ciutat de Barcelona).
- BUSQUETA, Joan; CUADRADA, Coral (1986). "Un grup social a la conquesta de l'entorn rural. Els funcionaris regis i la seva implantació en el Pla de Barcelona i en el Maresme " a *L'avenç*, núm. 94, (juny 1986), p. 36-41.
- BUSQUETS, Francesc; GURRERA, Miquel (2011). "La Via de Parpers. Estudi, restauració, consolidació, adequació i difusió de la Via de Parpers, tram 9 (Argentona)" a *Fonts: butlletí del Centre d'Estudis Argentonins Jaume Clavell*, núm. 44, (octubre de 2011), p. 20-23.
- CABALLÉ, A.; GARCÍA, J. (1987). *Memòria de les excavacions arqueològiques efectuades al camp de treball del castell de Burriac (Cabrera de Mar, Maresme)*. Juliol-agost 1987. (Inèdit).
- CABALLÉ, A.; GARCÍA, J. (1988). *Memòria de les excavacions arqueològiques efectuades al camp de treball del castell de Burriac (Cabrera de Mar, Maresme)*. juliol-agost 1988. (Inèdit).
- CABALLERO, Luís (1987). "El método arqueológico en la comprensión del edificio (sustrato y estructura) a *Curso de mecánica y tecnología de los edificios antiguos*. Madrid: Colegio Oficial de Arquitectos. P.13-58.
- CABANYES, Josep (1926a). "L'església d'Òrrius" a *Bloc Mataroní*. Imp. Minerva. Mataró, 1926. Edició facsímil, *Bloc mataroní. Una manera de fer història*. Mataró: Patronat Municipal de Cultura; Ed.Alta Fulla. (Caps de Bou, 16). P.691-693
- CABANYES, Josep (1926b): "Mataró al s.XVI" a *Bloc Mataroní*. Imp. Minerva. Mataró, 1926. Edició facsímil, *Bloc mataroní. Una manera de fer història*. Mataró: Patronat Municipal de Cultura; Ed.Alta Fulla. (Caps de Bou, 16). P.583-588.
- CABESTANY, Joan Ferran (1982). "Els enterraments amb sarcòfag del monestir de Poblet (s.XII a XIV)" a *d'Acta/Mediaevalia. Annex 1 - Necròpolis i sepultures medievals de Catalunya*. Barcelona: Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història. P.203-219.
- CABESTANY, Joan Ferran (2001). "Tres masos medievals (Pontons) a "Lambard. *Estudis d'art medieval*" vol. XIII (2000-2001). Barcelona: Amics de l'Art Romànic – IEC. P.111.123.
- CAMPO JORDÀ, Ferran del (1976). *Castells medievals dels Maresme. 20 castells i 68 torres de guaita del Maresme*. Figueres: Brau edicions. (Guies del Patrimoni Comarcal, 13).
- CAMPS ARBOIX, Joaquim (1976). *La Masia Catalana, Història, Arquitectura i Sociologia*. 3a ed. Barcelona: Ed. AEDOS.

- CAMPS ARBOIX, Joaquim; CATALÀ ROCA, Francesc (Fot) (1977). *Les cases pairals catalanes*. 5a ed. Barcelona: Ed. Destino.
- CAMOS, Narcís (1657). *El Jardín de María plantado en el Principado de Cataluña. Enriquecido con muchas imágenes de esta Celestial Señora; que como plantas Divinas descubrió en él milagrosamente el Cielo, y adornado con tanta muchedumbre de Templos, y Capillas dedicadas a su santísimo Nombre*. Barcelona: Jaime Plantada.
- CAMPRUBÍ ALEMANY, Francesc (1964). "El Museo Diocesano de Barcelona" a *Annalecta Sacra Tarraconense*, vol. 37 (1964), p.319-334.
- CANAL MORÉ, Adrià (1997). *Els cognoms del Maresme. Primera meitat del s.XVI*. Barcelona: Sírius. (Memòria històrica, 4).
- CANALIES, Raimon (1993). *El retaule de Sant Joan. Díptic de la festa Major de Sant Vicenç - 1993*. Cabrera de Mar : Parròquia de Sant Feliu.
- CANIVELL, Eudald (1877). "Excursió a Argentona y Òrrius" a *Memòries de l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques*, vol. I (1877), p.154-161.
- CANO BARRANCO, Pedro (1921). *Monografía histórico descriptiva de la Cartuja de Montealegre*. Barcelona: Imp.Henrich i Comp.
- CAPDEVILA MUNTADAS, Ma. Alexandra (2001). "Gavatxos, gascons i francesos". *L'allau francesa a la comarca del Maresme als segles XVI i XVII" a XVII Sessió d'Estudis Mataronins. 25 de novembre del 2000. Comunicacions Presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.107-114.
- CAPDEVILA MUNTADAS, Ma.Alexandra (2004). "La immigració francesa. Un factor decisiu de la recuperació demogràfica la comarca del Maresme a l'època moderna?" a *Estudis d'història agrària*, núm.17 (2004), p. 231-242-
- CARABASA, Lluïsa; LOOSVELDT, M. (1992). "Sant Cebrià de Tiana" a *Catalunya romànica*, vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme. Barcelona : Enciclopèdia Catalana. P. 453.
- CARANDINI, Andrea (1997). *Històrias en la Tierra. Manual de excavación arqueológica*. Barcelona. Crítica. (Crítica Arqueología).
- CARBÓ, A; SERÉS, A. (1997). *Un passeig per la història i la festa*. Associació Joan Amades; Ed. Tarragona: El Mèdol.
- CARBONELL BUADES, Marià (2008). "De Marc Safont a Antoni Carbonell: la pervivència de la arquitectura gòtica en Catalunya" a *Artigrama. Revista del Departamento de Historia del Arte de la Universidad de Zaragoza*, núm.23 (2008), p. 97-148.
- CARRERAS CANDI, Francesc (1891a). *Argentona històrica*. La Renaixença. Barcelona, 1891. 2ª Ed. facsímil. Argentona: Ajuntament d'Argentona; La Juliana.
- CARRERAS CANDI, Francesc (1891b) "Valldeix" a *El Cronista*, núm.40 (1 d'agost del 1891), p.2
- CARRERAS CANDI, Francesc (1892). *Pere Joan Ferrer, militar i senyor del Maresme*. La Barcelona: Renaixença.
- CARRERAS CANDI, Francesc (1893a). *Cabrera en la Maresme o Marina*. Barcelona: L'Avenç.
- CARRERAS CANDI, Francesc (1893b). *Caldetes o l'antigua quadra d'Estrach (Notas históricas)*. Barcelona: L'Avenç.
- CARRERAS CANDI, Francesc (1898). *Sumari de batalla á ultransa fet per Mossèn Pere Joan Ferrer, cavaller, ab la biografia de l'autor y breu estudi de la obra*. Mataró: Abadal.
- CARRERAS CANDI, Francesc (1900). *Lo castell de Burriach o de Sant Vicents*. Mataró: Abadal. (Biblioteca històrica del Maresma, vol.II). Ed.Facsímil. Argentona: Ajuntament d'Argentona; La Juliana, 1980.

- CARRERAS CANDI, Francesc (1903). "Restuaración del retablo gòtico de Argentona" a *Diario de Barcelona*, (30 d'agost i 3 de setembre de 1903).
- CARRERAS CANDI, Francesc (1905). "Los castillos de Montalt, Ça Creu y Mata en la Maresma (siglo XI)" a *Boletín de la Real Academia de la Història*, vol.XLVI, 1905, p.315.
- CASANOVA GINER, Santiago (1999). "La Creu de terme- Goigs de Teià, núm. 10" a *V passejada per Teià. Festa Major de Sant Martí .Dies 6 i 14 de novembre de 1999*. Teià: Ajuntament de Teià; La Unió; Arxiu Municipal d'Història. P.2.
- CASADESÚS INSA, Maritxell (1996). *L'Orfebreria barcelonina del segle XVI. Catàleg d'obra de les comarques del Vallès i el Maresme*. Tesi de llicenciatura inèdita dirigida per Núria de Dalmasas. Barcelona, setembre de 1996.
- CASAS BLASI, Joan (2002). *Informe tècnic de l'excavació arqueològica realitzada al Santuari de Santa Maria de la Cisa de Premià de Dalt (El Maresme)*. Mataró: ATICS. Inèdit.
- CASTILLO, Maria Josep (1988). "El Castell de Burriac en els darrers cinc-cents anys (segles XVI-XX)" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm.31 (Abril 1988), p.10-15
- CASTILLO, Maria Josep (1990). *Argentona i Vilassar a cavall de dues èpoques*. Argentona: L'Aixernador. (El Montalt, 7).
- CATAFAU, Aymat (1998). *Les celleres et la naissance du village en Roussillon (X-XV siècles)*. Perpinyà: Llibres del Trabucaire-Presses Universitaires de Perpignan.
- CATALÀ ROCA, Pere (1990a). "Castell de Montalt" a *Els castells catalans*, vol.1., 2ª ed. Barcelona: Dalmau Ed. P.705-706.
- CATALÀ ROCA, Pere (1990b). "Castell de Premià" a *Els castells catalans*, vol.1., 2ª ed. Barcelona: Dalmau Ed. P.703-704
- CATALÀ, Pere; BRASÓ, Miquel (1990c). "Castell de Vilassar" a *Els castells catalans*, vol.1., 2ª ed. Barcelona: Dalmau. P.707-717.
- CATALÀ, Pere; BRASÓ, Miquel (1990d). "Castell de Mata o de Mataró" a *Castells Catalans*, vol.1., 2a ed. Barcelona: Dalmau. P.646-660.
- CATALÀ ROCA, Pere; BRASÓ, Miquel; FLUVIÀ, Armand de (1990a). "Castell de Dosrius" a *Els castells catalans*, vol.1., 2ª ed. Barcelona: Dalmau Ed. P.638-645.
- CATALÀ ROCA, Pere; BRASÓ, Miquel; FLUVIÀ, Armand de (1990b). "Castell d'Eramprunyà" a *Castells Catalans, vol. I*. 2a ed. Barcelona: Dalmau. P.418.
- Catàleg d'escultura i pintura medievals*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona. (Fons del Museu Marés, 1).
- Centre d'art Romànic Català (Arcat) (1995). "Confesio-cripta: una qüestió a debat" a *Lambard. Estudis d'art medieval. Vol.VII -1993-1994*. Barcelona: Amics de l'Art Romànic. P.187-211.
- CERDÀ MELLADO, Josep Antoni (1995). "Troballa de terrissa catalana a l'església de Sant Miquel de Mata" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 52, (abril 1995), p.27-32.
- CERDÀ MELLADO, Josep Antoni (1988). "Noves dades sobre l'església de Sant Miquel de Mata arran d'un tempteig arqueològic" a *Laietania. Estudis d'Història i Arqueologia de Mataró i el Maresme*, núm. 11, p.145-160.
- CERDÀ MELLADO, Josep Antoni ; GARCÍA ROSSELLÓ, Joaquim (1991). "Darreres actuacions arqueològiques al castell de Burriac (Cabrera de Mar, el Maresme)" a *VII sessió d'estudis mataronins. 12 de maig del 1990. Comunicacions presentades*. Mataró: Museu arxiu de Santa Maria: Patronat Municipal de Cultura. P.61-71.

- CERDÀ, Josep Antoni ; GURRI, Esther (2000). "Continuïtat i canvis a la vila d'Alarona (Mataró) a l'Alta Edat Mitjana" a *Actes del I Congrés d'arqueologia medieval i moderna de Catalunya*. Igualada: Acram. P.100-112.
- CERDÀ, Josep Antoni; ROLDÓS, Joan (1994). "Troballa de terrissa catalana a l'església de Sant Miquel de Mata (Mataró, El Maresme)" a *Butlletí informatiu de Ceràmica*, núm.56 (oct-des-1994). P.6-15.
- CERDÀ, Josep Antoni; MARTI, Carles; SANTANDREU, Marta (2000). "Les excavacions al castell de Mata (Mataró)" a *L'arquitectura militar medieval. Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme. Actes (del 13 al 30 d'octubre de 1999)*. Mataró: Grup d'Història del Casal. P.57-64.
- CERDÀ, Josep Antoni, et al. (1981). *El cardo màximus de la ciutat romana d'Iluro (Hispania Tarraconensis)*. Mataró. Museu Comarcal del Maresme. (Laietania, 10).
- CHÍA, Julià de (1888-1890): *Bandos i bandoleros en Gerona*. Girona.
- CIFUENTES COMAMALA, Lluís (2003a). "Marc de Vilalba, 1431-1434" a *Història de la Generalitat de Catalunya i dels seus presidents. Vol.I 1359-1518*. Barcelona. Generalitat de Catalunya; Enciclopèdia Catalana. P.141-146.
- CIFUENTES COMAMALA, Lluís (2003b). "Bertan Samasó, Abat de Santa Maria de Ripoll" a *Història de la Generalitat de Catalunya i dels seus presidents. Vol.I (1359-1518)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya; Enciclopèdia Catalana. P.170.
- CIFUENTES COMAMALA, Lluís (2003c). "Nicolau Pujades. Canonge de la Seu de Barcelona i Ardiaca de Santa Maria del Mar" a *Història de la Generalitat de Catalunya i dels seus presidents. Vol.I (1359-1518)*. Barcelona: Generalitat de Catalunya; Enciclopèdia Catalana. P.179.
- CIRICI, Alexandre; GUMÍ, Jordi (1979a). *L'art gòtic català, segles XIV i XV*. Barcelona: Ed. 62.
- CIRICI, Alexandre; GUMÍ, Jordi (1979b) *L'art gòtic català, segles XV i XVI*. Barcelona: Ed. 62.
- CLAPÉS TRABAL, Pere (1880). "Excursió a Montalegre" a *Butlletí de Associació d'Excursions Catalana*, vol.II (1880), p.152-157.
- CLARIANA ROIG, Joan Francesc (1987). "Aproximació a la red viària de la comarca del Maresme" a *Simposio. La red viaria en la Hispania Romana (Setembre, 1987)*. Tarazona: Centro de Estudios Turiasonenses; Fundación "Institución Fernando el Católico. P.44.53
- CLARIANA ROIG, Joan Francesc (1989). "Les vies de comunicació del Maresme a l'antiguitat: estat de la qüestió" a *Va.Sessió d'Estudis Mataronins, 7 de maig de 1988, Comunicacions presentades*. Mataró: Museu-Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura.
- CLARIANA ROIG, Joan Francesc (1992). "Nota sobre un factor poc conegut referent a la demografia i divisió antiga del Maresme" a *Butlletí del Grup d'Història del Casal-Mataró*, any I, núm.7 (desembre,1992). P.77-78.
- CLARIANA ROIG, Joan Francesc (1994). *Iluro, ciutat romana*. 2ªed. Rev.ampl. Mataró: Grup d'Història del Casal. P.20-22.
- CLARIANA ROIG, Joan Francesc : JÀRREGA DOMINGUEZ, Ramon (1994a). "L'època romana al Maresme. L'antiguitat tardana" a *Cingles. Revista de l'Agrupació Científico-Excursionista de Mataró*, núm.82 (1994). P.177-178.
- CLARIANA ROIG, Joan Francesc : JÀRREGA DOMINGUEZ, Ramon (1994b). "L'antiguitat tardana. Aproximació als últims temps de la ciutat d'Iluro/Alarona" a *Cingles. Butlletí de l'Agrupació Científico-Excursionista de Mataró*, any 25, vol.VI, núm.82, (1994),p.177-178

- CLAVELL NOGUERES, Jaume (1990). *Argentona. Història i records* Argentona: Ajuntament d'Argentona.
- COLL MONTEAGUDO, Ramon (1995). "Religiositat popular entorn de l'ermita de la Cisa" a *La Cisa. Mil anys d'Història*. Argentona: La Comarcal. (Col. Costa de Llevant. Sèrie Major, 1). P.75-144.
- COLOMER BUSQUETS, Josep (1992). "L'ermita de Sant Simó" a *VIII Sessió d'Estudis Mataronins. 19 d'octubre del 1991. Comunicacions Presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.57-66.
- COLOMER BUSQUETS, Josep (1993). "L'ermita de Sant Simó. Mataró. Documentació històrica (II) del 1611 a 1690" a *IX Sessió d'Estudis Mataronins. 28 de novembre del 1992. Comunicacions Presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.133-142.
- COLOMER BUSQUETS, Josep (1994a). "Acta de consagració de l'església gòtica de Santa Maria de Mataró, diumenge 28 d'octubre de 1526" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 50, (octubre 1994), p.13-17.
- COLOMER i BUSQUETS, Josep (1994b). "L'ermita de Sant Simó de Mataró. Recull de notes històriques (III). Des de 1691 a 1700" a *X Sessió d'Estudis Mataronins. 20 de novembre del 1993. Comunicacions Presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.127-136.
- COLOMER BUSQUETS, Josep (1995). "L'ermita de Sant Simó de Mataró. Recull de notes històriques (IV). S.XVIII" a *XI Sessió d'Estudis Mataronins. 24 de novembre del 1994. Comunicacions Presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.27-42
- COLOMER BUSQUETS, Josep (1996). "Inventari de l'ermita de Sant Simó (1881)" a *Fulls del Museu-Arxiu de Santa Maria*, núm.22 (abril 1985), p.50-54.
- COLOMER BUSQUETS, Josep (1998). "L'ermita de Sant Simó. Documentació històrica (VII)" a *XIV Sessió d'Estudis Mataronins. 29 de novembre del 1997. Comunicacions Presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.141-162.
- COLOMER PANADERO, Josep Maria (1969). *Mataró als mil cinc-cents*. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana; Ed. Dalmau. (Premi Iluro,15).
- COLOMER PANADERO, Josep Maria (1988). "El contracte de la construcció de la capella de Sant Pere a l'església de Santa Maria de Mataró" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 32, (juliol, 1988), p.10-11.
- COMES, Bernardo (1899). "Livro vero e original de las antiguedades de esta ciudad, fundacion del convento, grandezas y (...) y ereccion de la iglesia, claustro y religion de NSPS. Francisco de Barcelona..." a *Revista de la Asociación Artística Arqueologica Barcelonesa*, vol.2. Any III, núm.11 (enero-febrero, 1899). Barcelona: Tip. Jaume Vives.
- COMPANY, Ximo; PUIG, Isidre; TARRAGONA, Jesús, editors (1993). *Museu Diocesà de Lleida: Catàleg: Exposició: Pulchra: Centenari de la creació del Museu: 1893-1993*. . Barcelona: Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura.
- COMPANY CLIMENT, Ximo; TOLÓ LÓPEZ, Elena (2005). "La continuïtat del taller de Bernat Martorell: Miquel Nadal" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura II. El corrent Internacional*". Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.246-250.
- CORACHAN, Jordi (2000). "Cartoixans del segle XXI" a *ByN Dominical.El periódico* (26 de novembre de 2000). P.57-62.

- COROLEU, Josep (1889). *Dietarios de la Generalidad de Cataluña*. Barcelona: Tip.La Vanguardia.
- COROMINES, J. (1994). *Onomasticon Cataloniae...* Barcelona: La Caixa.
- CORONAS, Josep Maria; MARQUÈS, Jaume (1970). *La comarca de Bañolas*. Girona: Diputació Provincial. (Catálogo Monumental de la provincia de Gerona, II).
- CRISPI, Marta (2001). *La iconografia de la Mare de Déu a Catalunya al segle XIV: imatgeria*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Catalunya. (Tesi doctoral inèdita).
- CRISPI, Marta (2008). "Art i devoció mariana al Pla de l'Estany a la baixa edat mitjana" a *Art gòtic dels segles XIII i XIV al Pla de l'Estany*. Banyoles: Centre d'Estudis Comarcals. (Quaderns, 27). P.53-82.
- CROUS COLLELL, Jesús (1994). *Blanes. Cronologia històrica (segle III a C. - segle XX)*. Blanes: Ajuntament de Blanes.
- CUADRADA DAMONT, Oriol (1979). "Els límits de Mataró i la parròquia de Santa Maria" a *Fulls/6* (desembre de 1979), p.4-13.
- CUADRADA MAJÓ, Coral (1986). "Vers l'adquisició d'una mentalitat feudal: Pere de Bosc, ciutadà de Barcelona i la compra dels Castells de Sant Vicenç i Vilassar (segle XIV)" a *Acta/mediaevalia. Annex 3. Fortaleses, torres guaites i castells de la Catalunya Medieval*. Barcelona: Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història. P.179-199.
- CUADRADA MAJÓ, Coral (1988a). *El Maresme medieval: habitat, economia i societat. Segles X-XIV*. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana. (Premi Iluro,42).
- CUADRADA MAJÓ, Coral (1988b). "El castell de Burriac: origen i evolució durant l'edat mitjana" a *Burriac*. Mataró: Museu Comarcal del Maresme. P.9-40.
- CUADRADA MAJÓ, Coral (1988c). "Civitas Fracta, tornem-hi a pensar!" a *Civitas Fracta-II*, Mataró: Grup d'Historiadors Jaume Compte. P.9-14.
- CUADRADA MAJÓ, Coral (1992). "El marc històric" a *Catalunya romànica. Vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.435-466.
- CUADRADA MAJÓ, Coral (1994). "El feudalisme al Maresme - III" a *Cingles. Revista de l'Agrupació Cinetífic-Excursionista de Mataró*, núm.81 (1994), p.156-158.
- CUADRADA MAJÓ, Coral (1996). "L'emergència dels funcionaris: Pere Desbosch" a *Història, política, societat i cultura dels Països Catalans*, vol.3. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.206-207.
- CUADRADA MAJÓ, Coral (1996). "El paisatge i l'organització del territori al Maresme Medieval" a *Territori i Societat a l'Edat Mitjana. Història, Arqueologia, Documentació*. Vol.I. Lleida: Universitat de Lleida. P.83-130.
- CUTRINA, SORINAS, Gonçal (1993). *El ripollès. Molins fariners*. Ripoll: Diputació de Girona; Consell Comarcal del Ripollès.
- DADER, Isabel; TRALLERO, Manuel (1984). "Arts de l'objecte en el Renaixement i Barroc" a *Art català. Estat de la qüestió. Actes del Vè. Congrés del CEHA*. Barcelona: CEHA. P.297-307.
- DALMASES, Núria de (1977). "La orfebreria barcelonesa del siglo XVI a través de los "Libres de Pessanties"" a *D'art*, núm. 3/4 (octubre del 1977), p. 5-30.
- DALMASES, Núria de (1984). *L'orfebreria*. Barcelona: Dopesa. (Conèixer Catalunya, 26).
- DALMASES, Núria de (1984): "Les arts de l'objecte a l'època gòtica" a *Art català. Estat de la qüestió. Actes del Vè. Congrés del CEHA*. Barcelona: CEHA. P.225-235.
- DALMASES, Núria de (1985). *Argenters i joiers a Catalunya*. Barcelona: Ediciones Destino.

- DALMASES, Núria de (1992). *Orfebreria catalana medieval: Barcelona 1300-1500 (aproximació a l'estudi)* 2 vols. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. (Monografies de la Secció Històrico- arqueològica, I/1 i I/2).
- DALMASES, Núria de (2008). "L'orfebreria" a *L'art gòtic a Catalunya. Arts de l'objecte*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.18-79.
- DALMASES, Núria de; GIRALT-MIRACLE, Daniel (1985). *Argenters i joiers de Catalunya*. Barcelona: Ediciones Destino.
- DALMASES, Núria de; JOSÉ PITARCH, Antoni (1984). *Història de l'Art Català*. Vol. III - *L'Art Gòtic s. XIV-XV*. Barcelona: Edicions 62.
- Danés, Josep (1931). "Gènesi de l'estructura arquitectònica de la masia catalana" a *Butlletí de l'Agrupació Excursionista Tagamanent* (gener- febrer, 1931), p.86-96.
- "Datos històrics referents al temple de Santa Maria de Mataró, recopilats per Joan Cabanyes i Prat" a *La Veu del Círcol*, Any III, núm.51 (1 de febrer del 1915), p.1-2.
- "Datos històrics referents al temple de Santa Maria de Mataró, recopilats per Joan Cabanyes i Prat (Continuació)" a *La Veu del Círcol*, Any III, núm.53 (1 de març del 1915), p.1
- DÉU MARTÍ, Joan, pvre. (1982). "Dades històriques del temple..." a *Sant Martí de Teià. IV centenari 1574-1974*. Teià: Altés. P.27-111.
- DIAZ PÉREZ, Roser; FORN SALVÀ, Francesc (1980). "1480- 1980. 500è aniversari de l'alliberament dels lligams senyorials dels castells de Burriac i Mataró" a *Quaderns de Prehistòria i Arqueologia del Maresme*, núm. 10 (gener - juny, 1980). Mataró: Museu Municipal; Secció arqueològica
- DONAR, Lídia, et al. (2001). "Usos i abusos del concepte de mas. El cas de la regió de Girona (segles XIII-XIV)" a *El mas català durant l'edat mitjana i la moderna (segles IX-XVIII)*. Barcelona: Consell Superior d'Investigacions Científiques, Institució Milà i Fontanals; Departament d'Estudis Medievals. P.125-158.
- DUBY, Georges, et al. (1980). *Histoire de la France urbaine, L'Univers historique, vol. 2: La ville médiévale des Carolingiens à la Renaissance*. Paris: Éditions du Seuil.
- DURAN, Fèlix (1916). "L'argenteria catalana" a *Revista de Archivos, Bibliotecas y Museos*, vol.XXXIII Madrid, 1916
- DURAN SANPERE, Agustí (1951). "Una obra gòtica de época barroca" a *Boletín núm. 351 de Divulgación histórica*. Text radiat el 7 de juliol del 1951 per l'Institut Municipal d'Història de la Ciutat.
- DURAN SANPERE, Agustí (1956). "Escultura gòtica" a *Ars Hispaniae, vol. VIII*. Madrid: Ed. Plus Ultra.
- DURAN i SANPERE, Agustí. (1972): "La casa de l'ardiaca" a *Barcelona i la seva història. Vol.I*. Barcelona: Curial Ed. Catalanes. p. 401-418.
- DURAN i SANPERE, Agustí (1975). *Barcelona i la seva història. Vol.III: L'art i la cultura*. Barcelona: Curial Ed. Catalanes.
- El col·leccionisme d'art a Catalunya. Palau Robert – Palau de la Virreina (juny -juliol de 1987)*. Barcelona: Fundació Privada Conde de Barcelona. P. 37.
- DURLIAT, Marcel (1964). *L'art en el Regne de Mallorca*. Palma: Ed. Moll.
- ESCURA DALMAU, Xavier (2007). *Cabrera de Mar. Imatge i memòria*. Cabrera: Ajuntament de Cabrera de Mar.
- ESPAÑOL BERTRAN, Francesca (1980). "Els casals de molins medievals a les comarques Tarragonines. Contribució a l'estudi de la seva tipologia" a *Acta historica et archaeologica medievalia*, núm. 1 (1980), p.231-254.

- ESPAÑOL BERTRAN, Francesca (1984). "Esteban de Burgos y el sepulcro de los Queralt en Santa Coloma (Tarragona)" a *D'art*, núm.10 (maig 1984), p.125-176.
- ESPAÑOL BERTRAN, Francesca (1990). "Un púlpito gótico de la catedral de Lérida en la obra del escultor Jordi Safont" a *Boletín del Museo e Instituto "Camón Aznar"*, núm.XL (1990), p.21-42.
- ESPAÑOL BERTRAN, Francesca (1991). "Los Montcada y sus panteones dinásticos: un espacio para la muerte noble" a *Els Montcada i Alfons de Borja a la Seu Vella de Lleida*. Lleida: Amics de la Seu Vella. P.75-96.
- ESPAÑOL BERTRAN, Francesca (1992a). "Clients i promotors en el gòtic català" a *Catalunya medieval, Catàleg de l'Exposició*. Barcelona: Lunwerg; Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. P.217-231.
- ESPAÑOL BERTRAN, Francesca (1992b). "Sepulcre d'Ermessenda. Guillem Morey" a *Catalunya medieval, Catàleg de l'Exposició*. Barcelona: Lunwerg; Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura. P.236-237.
- ESPAÑOL BERTRAN, Francesca (1994). *Guillem Seguer de Montblanc. Un artista trescentista: escultor, pintor i arquitecte*. Montblanc. Consell Comarcal de la Conca de Barberà. P.52 i 138-139.
- ESPAÑOL BERTRAN, Francesca (1998). "El panteó comtal de la catedral de Barcelona en l'època romànica" a *Miscel·lània en homenatge a Joan Ainaud de Lasarte. Volum 1*. Barcelona: MNAC; Abadia de Montserrat. (Biblioteca Abat Oliva, sèrie il·lustrada, 14) P.107-116.
- ESPAÑOL BERTRAN, Francesca (1999). "Los materiales prefabricados gerundenses de aplicación arquitectónica (s.XIII-XV)" a *L'artista-artesà medieval a la Corona d'Aragó*. Lleida: Joaquin Yarza ; Francesc Fité, editors. P.77-127.
- ESPAÑOL BERTRAN, Francesca (2001a). *Els escenaris del rei. Art i monarquia a la Corona d'Aragó*. Manresa: Angle Editorial; Fundació Caixa Manresa.
- ESPAÑOL BERTRAN, Francesca (2001b). "La escultura tardogòtica en la Corona de Aragón" a *Actas del Congreso Internacional sobre Gil de Siloe y la Escultura de su época*. Burgos: Institución Fernán González; Academia Burgense de Historia y Bellas Artes. P.287-333.
- ESPAÑOL BERTRAN, Francesca (2002a). *L'art gòtic català*. Manresa: Angle Editorial; Fundació Caixa Manresa. (Patrimoni artístic de la Catalunya Central, 9).
- ESPAÑOL BERTRAN, Francesca (2002b). "Sicut ut decet. Sepulcro y espacio funerario en la Catalunya bajomedieval" a *Ante la muerte. Actitudes, espacios y formas en la España medieval*. Berañain: Eunsa. P.95-156.
- ESPAÑOL BERTRAN, Francesca (2003). "La producción seriada en calcàrea numulítica de los talleres de Girona (siglos XIII-XV)" a *L'artista medievale. Annali della Scuola Normale superiore di Pisa*. Quaderni 16, sèrie IV, (2003), p.215-240.
- ESPAÑOL BERTRAN, Francesca (2008). "La escultura monumental en los monasterios cistercienses: del aniconismo a la figuración" a *Monasterios cistercienses en la España medieval*. Aguilar de Campoo: Fundación Santa Maria La Real. P.163-179.
- ESPONELLÀ, Baró de (1958). "Notas para la historia de Tiana" a *Revista parroquial de Tiana*. (setembre 1958).
- ESPOT, Santiago (2004). *Joan Fiveller, model de caràcter*. Barcelona: La Busca Edicions.
- ESPRIU FERNÁNDEZ, Carme (1988). "Apunts per a l'estudi d'un edifici urbà: l'ajuntament de Mataró (1635 - 1705)" a *IV Sessió d'Estudis Mataronins 9 de maig del 1987. Comunicacions Presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.77-84.

- ESPRIU FERNÀNDEZ, Carme (2003). *Una església per a un poble: Sant Vicenç de Montalt*. Sant Vicenç de Montalt: Biblioteca La Muntala. Manuscrit inèdit
- Exposición de primitivos mediterráneos: Salón de Tinell y Real Capilla de Santa Águeda*. (catàleg exposició) (1952). Barcelona: Ajuntament de Barcelona.
- FÀBREGA GRAU, Àngel (1954). *Santuarios marianos de Barcelona. Historia - Leyenda - Folklore*. Barcelona: La Hormiga de Oro.
- FÀBREGA GRAU, Àngel (1995). *Diplomatari de la Catedral de Barcelona. Vol.I. Documents dels anys 844-1000*. Barcelona: Arxiu Capitular de la Catedral. (Sèrie IV: Fonts documentals. 1. Diplomatari de la Catedral de Barcelona, Volum 1).
- FAGES, Mariona (1986-87). "Sant Pere de Premià. Un exemple de la distribució del sòl en una comunitat rural del Maresme a l'Alta Edat Mitjana" a *Acta Històrica et Archaeologica Medievalia*, núms. 7/8 (1986-87), p.81-131.
- FARELL, David (1996). "La recerca arqueològica al Castell de Burriac. Antecedents a les excavacions de 1993" a *Primeres Jornades d'Arqueologia a Cabrera de Mar i del Maresme. Homenatge a Rafael Esteban i Salvador. Cabrera de Mar. 16 de març del 1996*. Cabrera de Mar: Fundació Burriac. (Ilturo, 1).P-77-80.
- FARELL, David (2000). "La intervenció arqueològica de 1993 Al castell de Burriac (Cabrera de Mar- El Maresme)" a *L'arquitectura militar medieval. Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme. Actes.(Del 13 al 30 d'octubre de 1999)*. Mataró: Grup d'Història del Casal. P.47-56.
- FARGAS, Mariela (1997). *Família i poder a Catalunya, 1516-1626. Les estratègies de consolidació de la classe dirigent*. Barcelona: Fund. Noguera. (Estudis, 14)
- FARIAS ZURITA, Víctor (1993). "La sagrera catalana (c.1025-1200); características y desarrollo de un tipo de asentamiento eclesial" a *Studia monastica. Historia medieval*, vol.11 (1993), p.81-121.
- FARÍAS, Víctor; ORTÍ, Pere (2003). "Història i dinàmica ciutadanes" a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura. Vol.III. Dels palaus a les masies*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.P.21-33.
- FERNÀNDEZ, Clara (1989). *Imagineria medieval mariana*. Pamplona: Grafinasa. 1989.
- FARRANDO BOIX, Ramon (1998). *La pedra de Montjuic de la catedral de Barcelona*". Barcelona: La Busca Edicions. (Estudis).
- FERNÀNDEZ TRABAL, Josep (1995). *Una família catalana medieval. Els Bell-lloc de Girona 1267-1533*. Barcelona-Girona: Ajuntament de Girona; Pub. Abadia de Montserrat.
- FERRER, Cristòfol (1978). *Notes històriques i tradicionals de la vila de Teià*. Argentona: Departament de l'Arxiu Històric de Teià.
- FERRER I CLARIANA, Lluís (1948). "El tercer centenari de l'Hospital de Sant Jaume i Santa Magdalena" a *Museu* (1948).P.99-106
- FERRER CLARIANA, Lluís (1961): *IV centenari de la consagració del temple de Sant Miquel i Sant Martí de Mata*. Mataró: Obra de Sant Francesc. (Obra de Sant Francesc, I)
- FERRER CLARIANA, Lluís (1963) "El castell de Burriac o de Sant Vicenç" a *Monuments històrico-Artístics i bells paratges del Maresme*. Mataró: Obra de Sant Francesc. (Obra de Sant Francesc, II). P.14-22.
- FERRER CLARIANA, Lluís (1966). *Valldeix*. Mataró: Museu Arxiu Històric i Arxiprestal. (Obra de Sant Francesc, III). P.47-58.
- FERRER CLARIANA, Lluís (1968a). *Santa Maria de Mataró. La parròquia, el temple*, vol. I, Mataró: Museu-Arxiu Històric Arxiprestal. (Obra de Sant Francesc, IV)
- FERRER CLARIANA, Lluís (1968b). "Mataró a l'edat mitjana" a *Annalecta Sacra Tarraconensia*, vol.XL. Barcelona: Balmesiana.

- FERRER CLARIANA, Lluís (1971) *Santa Maria de Mataró. La parròquia, el temple Vol.II.* Mataró: Museu-Arxiu Històric Arxiprestal. (Obra de Sant Francesc, V)
- FERRER MALLOL, Maria Teresa (2006). *Els privilegis de Teià. El retorn a la jurisdicció reial (1505).* Barcelona: Dalmau. (Episodis de la història, 344-345).
- FIGUEROA ROTGER, Pere Jordi (1994). "Una joia d'art a Alella" a *Revista Alella*, any 34, núm.224 (segon trimestre 1994), p.67-68.
- FITA, Fidel (1902). "La ciutat d'Alarona (Mataró) a mediados del s.X" a *Boletín de la Real Academia de la Historia*", vol. XLI (1902), p.347-348.
- FITÉ INGLÉS, Josep (1888). "Mataró y Argentona " a *Memorias de la Asociació Catalana d'Excursions Científicas*", vol.II . Barcelona, 1888. P. 145.
- FITÉ LLEVOT, Francesc (1983). "Un apropament a l'estudi dels molins del Montsec a la Vall d'Ager" a *Acta historica et archaeologica medievalia*, núm. 4 (1983), p.207-238.
- FLUVIÀ, Armand de (1990). "Castell de Vilassar" a *Els castells catalans, vol.I.* 2ª ed Barcelona: Ed. Dalmau. P.707-717.
- FORN SALVÀ, Francesc (1999). *Petita història d'Arenys de Munt.* Arenys de Mar: El Set-ciències.
- FORTUNY, Epifani (1973). "Les pintures murals romàniques" a *Sentromà, Tiana.* P.2-6.
- FOSSAS PI, Modesto (1884). *Cartuja de Monealegre.* Barcelona: Tipografia de la Casa de Caridad.
- FRANCO MATA, Àngela (1993). *Escultura gòtica en Castilla, siglo XIV.* Madrid: Història 16. (Cuadernos de arte español, núm.94).
- FREIXAS CAMPS, Pere (1983a). *L'art gòtic a Girona. Segles XIII-XIV. Premi Puig i Cadafalch, 1982.* Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.(Memòries de la Secció històrico-arqueològica, XXXII).
- FREIXAS CAMPS, Pere (1983b). "Santa Maria de Castelló d'Empúries" a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura II. Catedrals, monestirs i altres edificis religiosos,2.* Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P. 51-59.
- FREIXAS CAMPS, Pere (2002). "La incidència dels terratrèmols de final de l'edat mitjana" a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura II. Catedrals, monestirs i altres edificis religiosos,2.* Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.254-259.
- FREIXAS CAMPS, Pere (2006). "La pintura a Girona i la seva diòcesi de camí cap a un nou model" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura III. Darreres Manifestacions.* Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.279-295.
- GALERA, Lluís (1982). "El Masnou" a *Gran geografia comarcal de Catalunya. vol.6- El Vallès i el Maresme.* Barcelona: Fundació Enciclopèdia Catalana. P.434.
- GALERA, Lluís; ARTÉS, Salvador: *Notes històriques de la parròquia de Sant Feliu d'Alella.* 2ª ed.. Alella: Ajuntament d'Alella.
- GARCIA, Joaquim (1995). "Una aproximació al coneixement de la ciutat romana d'Iluro (Mataró)" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm.52 (abril 1995), p.11.
- GARCIA ESPUCHE, Albert; GUÀRDIA BASSOLS, Manuel (1989). *La construcció d'una ciutat: Mataró 1500-1900.* Mataró: Ajuntament de Mataró, Patronat Municipal de Cultura. (Caps de Bou)
- GARCIA RODRIGUEZ, Carmen (1966). *El culto a los Santos en la España romana y visigoda.* Madrid: CSIC. Instituto Enrique Flórez. (Monografias de Història Eclesiàstica, vol.I).
- GARÍ LLEIXÀ, Rosa Isabel (1992a). "Sant Feliu de Cabrera" a *Catalunya romànica. Vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme*, vol. XX. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.450.

- GARÍ LLEIXÀ, Rosa Isabel (1992b). "Santa Helena d'Agell" a *Catalunya romànica. Vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme*, vol. XX. Barcelona: Enciclopèdia Catalana P.450.
- GARÍ LLEIXÀ, Rosa Isabel (1992c). "La casa de Cabrera" a *Catalunya romànica. Vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme*, vol. XX. Barcelona: Enciclopèdia Catalana P.438.
- GARRIGA, Joaquim (1986). *Història de l'Art Català. Volum. IV: L'època del renaixement. s. XVI*. Barcelona: Edicions 62.
- GARRIGA, Joaquim (2003a). "L'arquitectura religiosa gòtica del segle XVI" a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura II: Catedrals, monestirs i altres edificis religiosos* Barcelona: Enciclopèdia catalana.
- GARRIGA, Joaquim (2003b). "El retaule major de Nostra Senyora del Socors i la formació del santuari cincentista de la serra del Corredor" a *Locus Amoenus*, núm. 6 (2002-2003), p. 187-227.
- GIMÉNEZ BLASCO, Joan (1987). "L'escrivania de Mataró, una dilatada pervivència feudal " a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 27, (gener, 1987). P.24-32.
- GIMÉNEZ BLASCO, Joan (2001). *Mataró en la Catalunya del segle XVII. Un microcosmos en moviment*. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana.(Premi Iluro, 60).
- GIMÉNEZ BLASCO, Joan (2005). *Mataró en la Catalunya del segle XVII.(II). La gestió del quotidià*. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana. (Premi Iluro, 67).
- GIMÉNEZ BLASCO, Joan: *Posant portes a la mar. Muralls i defensa al mataró dels segles XVI-XIX.* Mataró: Ajuntament de Mataró. (Caps de Bou,30).
- GIMÉNEZ BLASCO, Joan; TIÓ, Pere; MANENT, Albert (Fotògraf) (2009). *50 anys de Premi Iluro* Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana.
- GODOY, Cristina (1995). *Arqueologia y litúrgia. Iglesias hispànicas (s.IV al VIII)*. Barcelona: Universitat de Barcelona. (Publicacions, 12).
- GONZÁLEZ, Antoni (1987). "Por una metodología de la intervención en el patrimonio arquitectónico (El monumento como documento y como objeto arquitectónico)" a *Monumentos y Proyecto. Jornadas sobre criterios de intervención en el Patrimonio Arquitectónico*. Madrid: Ministerio de Cultura. P.37 i ss.
- GONZÁLEZ, Antoni; MONER, Jeroni; RIPOLL, Ramon (2005). *La masia catalana. Evolució, arquitectura i restauració*. Figueres: Brau Edicions. (Arquitectura tradicional,1).
- GRAFF, H.(1968). *María. La mariologia y el culto mariano a través de la historia*. Barcelona: Herder.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1988a). "L'arc ultrapassat en el pre-romànic del Maresme" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 31(abril 1988), p.3-9.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1988b). "Notes sobre una inexistent capella romànica al Fossar Xic" a *IV Sessió d'Estudis Mataronins. 9 de maig del 1987. Comunicacions Presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.49-58.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1991a). "Les fires medievals i l'origen del mercat de Mataró" a *Catàleg de la 39ª ed. de la Fira Comercial de Mataró (17 al 21 de maig del 1991)*. Mataró: Ajuntament de Mataró.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1991b). "Possibilitats de recerca del pre-romànic i romànic al Maresme" a *VII sessió d'estudis mataronins. 12 de maig del 1990. Comunicacions presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.41-56.

- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1992a). "Mataró" i "Santa Maria de Mataró" a *Catalunya romànica. Vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.491-493.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1992b). "Sant Andreu d'Órrius a *Catalunya romànica. Vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P. 499-501.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1992c). "Santa Rita (o Sant Sadurní de Valldeix)" a *Catalunya romànica. Vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P. 452.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1992d). "El culte a Sant Martí de Tours en el Maresme durant el pre-romànic i el romànic" a *VIII sessió d'estudis mataronins. 19 d'octubre del 1991. Comunicacions presentades* Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.27-36.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1992e). "Sant Pere de Riu" a *Catalunya romànica. Vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1994a). "L'organització de l'espai en el Maresme medieval." a *Felibrejada. Butlletí del Grup d'Història del Casal - Mataró*, núm.10 (novembre 1994), p.3-9.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1994b). "Les necròpolis iluronenses del Baix Imperi" a *Felibrejada. Butlletí del Grup d'Història del Casal*, núm.1 (gener 1994), p.3-6.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1994c). *L'orfebreria i argenteria gòtica en el Maresme. Estat de la qüestió*. Treball de curs de l'assignatura "Anàlisi de l'argenteria gòtica i l'esmaltaria gòtica en el món meridional" dins el programa de doctorat "Art i Interdisciplinarietat" (1993-95). Mataró, inèdit.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1994d). "La creu processional d'argent daurat de Mataró (s.XVII)" a *Felibrejada. Revista del Grup d'Història del Casal-Mataró*, Època II, Any I, núm.8 (setembre 1994), s/p
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1994e). "L'arqueologia medieval al Maresme. Estat de la qüestió." a *Felibrejada. Butlletí del Grup d'Història del Casal de Mataró*, núm.5 (maig 1994), p.10-11.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1995a). "Un capitell romànic d'influència rossellonesa a Caldes d'Estrac (Maresme)" a *Lambard. Estudis d'art medieval. Volum. VII (1993-94)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. P. 81-88.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1995b). "La iconografia de dormició de la Verge en l'art medieval de l'Europa Meridional/1" a *Felibrejada. Butlletí del Grup d'Història del Casal de Mataró*, núm.12 (gener del 1995), p.3-6.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1995c). "La iconografia de dormició de la Verge en l'art medieval de l'Europa Meridional/2" a *Felibrejada. Butlletí del Grup d'Història del Casal de Mataró*, núm.14 (març del 1995), p.3-7.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1995d). "La iconografia de dormició de la Verge en l'art medieval de l'Europa Meridional/ i 3" a *Felibrejada. Butlletí del Grup d'Història del Casal de Mataró*, núm.17 (juny del 1995), p.3-7.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1995e). "Baixa Edat Mitjana - Fitxa 2: Custòdia gòtica de la parròquia de Sant Julià d'Argentona (Maresme)" a *Butlletí del Grup d'Història del Casal de Mataró*, núm 15 (abril 1995).
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1996a). "Els orígens de les viles del Maresme en època medieval" a *Roca de Xeix*, núms.11-12-13 (setembre del 1996), p.113-114.

- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1996b). *Mataró medieval. Art i arqueologia. 1/ Historiografia i llocs de culte*. Mataró: Grup d'Història del Casal. (Col. Ramon Muntaner, 1).
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1996c). "L'arqueologia medieval a Cabrera. Estat de la qüestió" a *Primeres Jornades d'Arqueologia a Cabrera de Mar i del Maresme. Homenatge a Rafael Esteban i Salvador. Cabrera de Mar. 16 de març del 1996*. Cabrera de Mar: Fundació Burriac.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1997a). "Visita guiada a l'ermita de la Mare de Déu de Lorita de Llavaneres" a *Butlletí de l'Aplec de Can Bruguera dels Planells. Mataró*. (31 d'agost del 1997). Mataró: Associació Cultural dels Planells.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1997b). "L'ermita de la Mare de Déu de Lorita de Llavaneres" a *Revista Capgros*, núm.285 (del 21 al 31 d'agost del 1997), p.2.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1997c). "Fitxa. Baixa edat mitjana. El retaule de Sant Joan Baptista de Cabrera de Mar" a *Felibrejada. Revista del Grup d'Història del Casal de Mataró*, època 3^a, any IV, núm.35 (Abril 1997).
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1997d). "Marià Ribas en el record" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*, núm.58 (abril 1997), p.32-36.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1998a). *Mata medieval. Visites comentades a les restes del castell de Mata, Can Tria de Mata i a les esglésies de Sant Martí i Sant Miquel*. Mataró: Grup d'Història del Casal. (Sèrie Viatges, 8).
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1998b). "La capella de Sant Miquel de Mata" a *Papers de Mata /1*. Mataró: Junta de l'Obra de les ermites de Sant Miquel i Sant Martí de Mata.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1998c). "El temple gòtic de Santa Maria de Mataró. Bases per a un debat" a *Dossier del debat sobre el temple de Santa Maria de Mataró. Celebrat el 19 de març de 1998*. Mataró: Grup d'Història del Casal.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1999a). *Del feudalisme medieval al sindicalisme agrari. Visites comentades a les restes del castell de Mata, Can Tria de Mata i a les esglésies de Sant Martí i Sant Miquel*. Mataró: Grup d'Història del Casal. (Sèrie Viatges, 9).
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (1999b). "Bernat Martorell i el retaule de Sant Joan Baptista de Cabrera de Mar" a *Felibrejada. Butlletí del Grup d'Història del Casal de Mataró*, època, 3a, Any VI, núm.47 (juny 1999), p.4-16.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2000a). "L'arquitectura religiosa dins l'arquitectura militar. Les capelles dels castells al Baix Maresme" a *L'arquitectura militar medieval. Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme. Actes. (Del 13 al 30 d'octubre de 1999)*. Mataró: Grup d'Història del Casal. P.81-86.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2000b). "Les restes del castell de Montalt" a *Jornades de Història i Arqueologia Medieval del Maresme. Actes. Del 13 al 30 d'octubre de 1999*. Mataró: Grup d'Història del Casal. P.93-96.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2000c). "El Baix Maresme durant el període carolingi. De la conquesta a l'organització del territori" a *XVI Sessió d'Estudis Mataronins. 27 de novembre del 1999. Comunicacions Presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.75-88.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2000d). "Noves aportacions sobre el temple de Sant Andreu d'Òrrius en el temps del pre-romànic" a *II Jornades d'Arqueologia de Cabrera de Mar i del Maresme. Cabrera de Mar*. Cabrera de Mar: Grup d'arqueologia de Cabrera de Mar. (*Ituro*, núm.2).

- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2001a). *L'arquitectura religiosa al Maresme durant el preromànic i el romànic. Vol.1* Argentona: La comarcal.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2001b). "Els molins medievals d'Argentona" a *Felibrejada. Butlletí del Grup d'Història del Casal de Mataró*, núm. 55 (2001), p.8-12.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2001c). "Notes sobre un conjunt de campanars gòtics del Baix Maresme i el Vallès Oriental" a *Simposi "El campanar de la Seu Vella de Lleida. Els campanars gòtics a la Corona d'Aragó"*. Lleida 25 al 27 d'octubre de 2001. Lleida: Amics de la seu Vella. [En premsa].
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2001d). "El grup escultòric sobre el trànsit de la Verge de la parròquia de Santa Maria de Mataró (s.XVI)" a *XVII Sessió d'Estudis Mataronins. 25 de novembre del 2000. Comunicacions Presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.115-138.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2002a). *L'arquitectura religiosa al Maresme durant el preromànic i el romànic. Vol.2. Monografies*. Argentona: La comarcal.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2002b). "Els molins medievals d'Argentona" a *Fonts. Butlletí del Centre d'Estudis Argentonins "Jaume Clavell"*, núm.11 (juliol 2002), p.19-26
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2002c). "Notes sobre un conjunt de campanars gòtics del Baix Maresme i el Vallès Oriental" a *XVIII Sessió d'Estudis Mataronins, 24 de novembre de 2001. Comunicacions presentades*. Mataró: Museu-Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.73-84.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2003a). "El priorat de sant Pere de Clarà. Panteó funerari de les nissagues Sant Vicenç i des Bosch (Argentona , Maresme)" a *XIX Sessió d'Estudis Mataronins, 23 de novembre de 2002. Comunicacions presentades*. Mataró: Museu-Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.165-186
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2003b). "El monestir com a panteó funerari: el cas de Sant Pere de Clarà (Argentona- El Maresme) " a *Actes del II Congrés d'arqueologia medieval i moderna de Catalunya*. Sant Cugat del Vallès. Sant Cugat del Vallès: ACRAM. P.111-120.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2003c). "L'organització de l'espai i models de poblament del Baix Maresme durant l'Edat Mitjana" a *Organització de l'espai i models de poblament. II Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme. Actes. (Del 20 d'octubre al 17 de novembre de 2001)*. Mataró: Grup d'Història del Casal. P.23-40.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2003d). "La cartoixa de Montalegre" a *L'art Gòtic a Catalunya. Arquitectura vol.II. Catedrals, monestirs i altres edificis religiosos 2*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.224-229.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2004). "Notes sobre el culte a Sant Jaume a la Comarca del Maresme" a *XX Sessió d'Estudis Mataronins, 29 de novembre de 2003*. Mataró: Museu-Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.65-80.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2005a). "Joan Salvador Garriga. Un arquitecte gòtic en temps de Renaixement" a *XXI Sessió d'Estudis Mataronins, 27 de novembre de 2004. Comunicacions Presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.209-231.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2005b). "El patrimoni artísticoreligiós de l'època medieval a Cabrera" a *Cabrera de Mar. Segle XX. Quaderns per a la memòria*. Cabrera de Mar: Ajuntament de Cabrera de Mar; Fundació Salvador Alsina i Arenas.

- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2005c). "El patrimoni medieval del Maresme /2: Òrrius" a *Felibrejada. Butlletí del Grup d'Història del Casal-Mataró*, núm. 75 (juliol- setembre, 2005), p.8-11.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2006). "Els Desbosch, promotors d'obres d'art en temps del gòtic" a *XXII Sessió d'Estudis Mataronins, 19 de novembre de 2005. Comunicacions presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.71-92.
- GRAUPERA, Joaquim; BRIANÇÓ, Toni (fotògraf) (2007a). *El Maresme medieval*. Vallbona de les Monges: March Editors.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2007b). "El Temple gòtic de Santa Maria de Mataró" a *Lambard. Estudis d'art medieval*. Volum XIX (2006- 2007). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Amics de l'Art Romànic. P.97-126.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2007c). "Les portades gòtiques del Baix Maresme: tipologia, característiques i referents" a *XXIII Sessió d'Estudis Mataronins, 2 de desembre de 2006. Comunicacions presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.215 – 231.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2007d). "Notes sobre el culte a Sant Jaume a la Comarca del Baix Maresme" a *El camí de Sant Jaume i Catalunya. Actes del Congrés Internacional celebrat a Barcelona, Cervera i Lleida els dies 16, 17 i 18 d'octubre de 2003*. Barcelona: Publicacions Abadia de Montserrat; CSIC.(Biblioteca Abat Oliva, 21). P.403-408.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2007e). "La creu processional de Teià" a *Teià. Butlletí parroquial de Sant Martí de Teià*, any XLV, núm.530 (04/XI/2007).
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2008). "Les veracreus gòtiques i del temps del Renaixement al Maresme" a *XXIV Sessió d'Estudis Mataronins, 1 de desembre de 2007. Comunicacions presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.79-95.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2011a). "Martí l'Humà i el banys. El termalisme a Catalunya durant l'edat mitjana" a *Lambard. Estudis d'art medieval*. Volum XXI (2008- 2009). Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. Amics de l'Art Romànic. P.79-97.
- GRAUPERA GRAUPERA, Joaquim (2011b). "Els monestirs del Baix Maresme. Una visió de conjunt" a *Felibrejada 93. IV Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme. Els monestirs medievals. Actes. Del 10 al 24 de novembre de 2007*. Mataró: Grup d'Història del Casal. P.37-51.
- GRAUPERA, Joaquim; Vellvehí, Jaume (2011). "Les propietats dels monestirs catalans en el Maresme" a *Felibrejada 93. IV Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme. Els monestirs medievals. Actes. Del 10 al 24 de novembre de 2007*. Mataró. Grup d'Història del Casal. P.52-63.
- GRIZZARD, Mary Faith Mitchell (1985). *Bernardo Martorell, fifteenth-Century Catalan Artist*. Nova York. Garland Pub.
- Grup d'Amics de l'Art Romànic (1992). *L'església romànica de Sant Pere de Riu (Tordera –El Maresme)*. Mataró: Museu Comarcal del Maresme; Grup d'Amics de l'art romànic del Maresme. (El Maresme romànic, III).
- Grup d'Amics de l'Art Romànic (1994). "Notes sobre la perduració de les sitges com a sistema d'emmagatzemar collites en el Maresme" a *X Sessió d'Estudis Mataronins. 20 de novembre del 1993. Comunicacions Presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.109-114.

- GUANYABENS, Nicolau; SALICRÚ, Manuel. (1994). "La primera monografia sobre l'església de Santa Maria de Mataró" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm.50 (octubre del 1994), p.41-50.
- GUDIOL CUNILL, Josep (1917). "Dels orígens de la pintura a l'oli " a *Veu de Catalunya, Fulla artística* (20-10-1917)
- GUDIOL CUNILL, Josep (1919). *Les creus monumentals a Catalunya*. Barcelona: Centre Excursionista de Catalunya.
- GUDIOL CUNILL, Josep (1920). "Les creus d'argenteria a Catalunya" a *Anuari d'Estudis Catalans*, vol. VI. Barcelona: IEC.
- GUDIOL CUNILL, Josep (1924). *La pintura mig-aval catalana, vol.II – Els trecentistes (Segona Part)*. Barcelona: Ed.S.Babra.
- GUDIOL CUNILL, Josep (1931). *Nocions d'arqueologia sagrada catalana*. 2a Ed. Vic: Impremta Balmesiana. 2 vols Gudiol Ricart, 1944.
- GUDIOL RICART, Josep (1938). *Monografies d'art hispànic. La pintura gòtica a Catalunya*. Barcelona: Adal.
- GUDIOL RICART, Josep (1944). *Història de la pintura gòtica a Catalunya*. Barcelona. Ediciones Selectas.
- GUDIOL RICART, Josep (1946). *Guía artística de España*. Barcelona,Ed. Aries.
- GUDIOL RICART, Josep (1955a). "Pintura gòtica catalana" a *Ars hispaniae, vol.IX*. Madrid : Ed. Plus Ultra.
- GUDIOL RICART, Josep (1955b). *Arte en España. Cataluña*. Barcelona: Ed. Sex Barral.
- GUDIOL RICART, Josep (1959). *Bernardo Martorell*. Madrid: CSIC - Instituto Diego de Velázquez.
- GUDIOL RICART, Josep; AINAUD DE LASARTE, Joan (1948). *Huguet*. Barcelona: Institut Amatller d'Art Hispànic.
- GUDIOL RICART, Josep; ALCOLEA, Santiago (1987). *Pintura gòtica catalana*. Barcelona: Polígrafa.
- GUIFRÉ, Pere; LLUCH, Rosa (2001). "Continuïtats del mas català abans i després de la sentència arbitral de Guadalupe" a *El mas català durant l'Edat Mitjana i la Moderna (segles IX-XVIII) : aspectes arqueològics, històrics, geogràfics, arquitectònics i antropològics : actes del Col·loqui celebrat a Barcelona, del 3 al 5 de novembre de 1999*. Barcelona: Consell Superior d'Investigacions Científiques. Institució Milà i Fontanals.Departament d'Estudis Medievals. P.594-610
- Històries i tradicions de la Cisa* (1995). Premià de Dalt: L'Opinió.
- IGLESIAS FORT, Josep (1971). *La població del Maresme a la llum dels censos generals*. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana; Ed. Dalmau.(Premi lluro, 18).
- IÑIGUEZ, José Antonio (2000). *Arqueologia cristiana*. Pamplona: Universitat de Navarra.
- JARDÍ ANGUERA, Montserrat (2006). *Mestres entalladors a Barcelona durant la segona meitat del segle XV i primer quart del segle XVI: de la tradició germànica a la producció local*. Tesi de doctorat en Història de l'Art dirigida per la Dra. Rosa Ma Terés. Barcelona: Universitat de Barcelona. Facultat de Geografia Història.
- JARDÍ ANGUERA, Montserrat (2007). "Miquel Lochner" a *L'art gòtic a Catalunya. Escultura II. De la plenitud a les darreres influències foranes*". Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.291-296
- JARDÍ ANGUERA, Montserrat (2008). "L'aportació dels escultors alemanys a la producció catalana de retaules de finals del segle XV" a *Locus Amoenus*, núm.9 (2007-2008), p.77-99.

- JARDÍ ANGUERA, Montserrat (2011). "El pintor Bernat Goffe i les portes del retaule de Premià de Dalt" a *Felibrejada 93. IV Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme. Els monestirs medievals. Actes. Del 10 al 24 de novembre de 2007*. Mataró: Grup d'Història del Casal. P.207-213.
- [JARICOT, Ireneu] (1960). *La Cartuja de Santa Maria de Montealegre. Compendio històric*. Tiana: Cartuja de Montealegre.
- JÀRREGA DOMÍNGUEZ, Ramon (1997). "L'antiguitat tardana al Maresme" a *Roma al Maresme. Homenatge a Marià Ribas i Bertran. Comunicacions presentades en el 8è cicle de conferències (1996)*. Mataró: Grup d'Història del Casal. (Col.lecció Sal.lusti, 3). P.67-80.
- JÀRREGA, Ramon ; CLARIANA, Joan Francesc (1995). "Notícia d'unes curioses ceràmiques de procedència xipriota i egípcia d'època tardo-romana, trobades al Maresme" a *XIa.Sessió d'Estudis Mataronins, 26 de novembre de 1994, Comunicacions presentades*. Mataró: Museu-Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.87-94.
- JUHÉ CORBALÁN, Enric; MARTÍ RIBAS, Cristina (1992a). "Sant Vicenç del Castell de Burriac" a *Catalunya romànica. Vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme*, vol. XX. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.479-482.
- JUHÉ CORBALÁN, Enric; MARTÍ RIBAS, Cristina (1992b). "Castell de Dosrius" a *Catalunya romànica. Vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme*, vol. XX. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.488-490.
- KENNELLY, K. (1968). "Sobre la paz de Dios y la sagrera en el condado de Barcelona (1030-1130)", a *Anuario de Estudios Medievales*, núm. 5 (1968), p.107-136.
- KOSTUCK, Dorothy-Anne (1985). *The sculpture of the keystones of Barcelona cathedral*. Columbia: Universitat de Columbia.
- LACARRA DUCAY, Ma del Carmen (2005). "Pere Garcia de Benavarrí" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura II. El corrent Internacional*. Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.251-254.
- LACUESTA, Raquel (dir) (2005). *Inventari del patrimoni històric, arquitectònic i ambiental de Dosrius (2005)*. Dosrius: Ajuntament de Dosrius; Diputació de Barcelona, Servei de Patrimoni Arquitectònic Local. Núm. I.RU.19/038
- LLABRÉS, J.; PASCUAL, A. (2007). "Els llits de la Mare de Déu d'Agost a Mallorca, una expressió d'art i devoció" a *Estudi del moble, 6*, Barcelona.
- LLABRÉS, J.; PASCUAL, A.(2008). *L'àlbum de la Dormició de Jeroni Juan Tous*. Palma.
- LLANAS, Manuel; ROIG, Bartomeu (2004). *La Mare de Déu del Remei de Caldes*. Caldes d'Estrac: Ajuntament de Caldes d'Estrac. (Caldae Aquae, 1).
- LLOBET REVERTER, Salvador (1958). "La casa rural" a *Geografia de Catalunya I Geografia General*. Barcelona: Ed. Aedos. (Enciclopèdia catalana Aedos, 4). P.481-498.
- LLOMPART, G. (1986). "La Mare de Déu morta a Mallorca, entre el folklore i la litúrgia" a *Món i Misteri de la Festa d'Elx*, València. P.93-100
- LLOPART, J. (1907). "Consagración de la iglesia de Tiana en el año 1100" a *Boletín de la Real Academia de la Historia*, L (1907), p.38-41, ex-B.
- LLOPAC, Salvador; COSTA, Montserrat (1999). *Els sarcòfags medievals del Penedès i el seu entorn*. Vilafranca del Penedès: Institut d'Estudis Penesencs. (Estudis i Documents, XIX)
- LLOVET VERDURA, Joaquim (1985). "El Reial Col.legi d'Argenters de Mataró en el segle XVIII" a *Sessió d'Estudis Mataronins. 17 i 31 de març del 1984. Comunicacions presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P. 51-56.

- LLOVET VERDURA, Joaquim (1991). "Els cisterna de Girona i la façana de la casa de la vila" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 41, (octubre, 1991), P.25-28.
- LLOVET VERDURA, Joaquim (1996). "Balari i Jovany i el seu model de Civitas Fracta" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm.54 (gener 1996), p.18-20.
- LLOVET VERDURA, Joaquim (1997). "El molí de vent i la torre del Cogoll" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 57 (gener 1997), p.18-21.
- LLOVET VERDURA, Joaquim (1999). "Santa Maria en l'origen i fixació del primitiu nucli urbà de Mataró i en la defensa de la vila (s.X-XVI)" a *Mataró restaura Santa Maria*. Mataró: Parròquia de Santa Maria. P.9-16.
- LLOVET VERDURA, Joaquim (2000). *Mataró. Dels orígens de la vila a la ciutat contemporània*. Mataró : Caixa d'Estalvis Laietana.
- LÓPEZ IBORRA, Laura (2007). "Macià Bonafé i altres tallistes del segle XV" a *L'art gòtic a Catalunya. Escultura II. De la plenitud a les darreres influències foranes*". Enciclopèdia catalana. Barcelona, 2007. P.190-198.
- LÓPEZ MULLOR, Albert; PANCORBO PICÓ, Ainhoa (2005). "L'estudi arqueològic de Can Saragossa (Lloret de Mar, la Selva)" a *Arqueologia Medieval. Revista catalana d'arqueologia medieval*, núm. 1 (setembre de 2005),p.84-103.
- LOPEZ PIZCUETA, Tomàs (1998). *La Pia Almoina de Barcelona,(1161-1350). Estudi d'un patrimoni eclesiàstic baixmedieval*. Barcelona. Fundació Noguera.
- MC VAUGHT, Michael (1993). *Medicine Before the plague: Practitioners and Their Patients in the Crown of Aragon 1285-1345* 1993. Cambridge: Cambridge University Press.
- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1944). "Pedro Nunyes y Enrique Fernandes, pintores de retablos (Notas para la història de la pintura catalana de la primera mitad del s.XVI)" a *Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona*, vol.II-1 (gener 1944), p.7-65. i Vol.II-2 (abril 1944).
- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1945). "Los maestros de la escultura renaciente en Catalunya" a *Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona.*, vol.III-1 (gener 1945)
- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1946). "La iglesia gòtica de Sant Julián de Argentona" a *Cuadernos de Arquitectura*, núm.3 (1946). Barcelona: Colegio de Oficial de Arquitectos de Cataluña y Baleares, p.198-201.
- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1947). "Escultores renacentistas en cataluña" a *Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona.*, vol.V-3 i V-4 (juliol, desembre,1947)
- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1948a). "Los contratos de obras en los protocolos notariales y su aportación a la història de la arquitectura" a *Estudios históricos y documentos de los archivos de protocolos,I*. Barcelona: Colegio Notarial de Barcelona.
- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1948b). "El retablo de Sant Miquel de la iglesia de Sant Feliu de Cabrera, obra del pintor Bernardo Martorell II" a *Estrella de Burriac*, època 2ª.(1948).
- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1949a). "El pintor Luís Borrassà, su vida , su tiempo, sus seguidores y sus obras, I. texto, apendice documental, indices" a *Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona.*, vol.VII (1949), p.7-325.
- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1949b). " La iglesia parroquial de san Feliu de Cabrera y sus altares" a *Estrella de Burriac (Cabrera de Mataró)*, època 2a, núms.36-37 (agost 1949).

- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1950). "El pintor Luís Borrassà, su vida , su tiempo, sus seguidores y sus obras, II. texto, apendice documental, indices" a *Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona.*, vol.VII (1950), p.7-387.
- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1952). "El pintor Luís Borrassà, su vida , su tiempo, sus seguidores y sus obras, III. Addenda al apèndice documental" a *Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona.*, vol. X (1952), p.7-363.
- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1954). "Miquel Lunch. Un escultor cuatrocentista alemán en Barcelona" a *Gesammelte aufsätze zur Kulturgeschichte Spanien. Spanische Forschungen*". Münster-Westfalen, 1954.
- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1962). "Obras de plateros barceloneses en iglesias gerundenses" a *Anales del Instituto de Estudios Gerundenses*, vol.XV, (1961-62)
- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1965). "Obres antigues d'argent" a *Revista Ausa*, núm.LI i LII (1965), p.1-11.
- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1968). "Antiguas construcciones de naves (1316-1740) a *Hispania*, núm. 109 (Madrid, 1968) p. 257-359.
- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1970). *L'art antic del Maresme (Del final del gòtic al barroc salomònic). Notes documentals*. Mataró: Caixa Estalvis Laietana; Ed. Dalmau. (Premi Iluro, 16).
- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1972). "Art antic a la cartoixa de Montalegre" a *II col·loqui del monaquisme Català*. Abadia de Poblet. 1972. P.231-244.
- MADURELL MARIMON, Josep Maria (1977). *Notes històriques del Maresme (Recull documental)*. Opció a Premi Iluro, 1977. AHPNB: Biblioteca, manuscrit inèdit.
- MANOTE, Maria Rosa.; TERÉS, Maria Rosa (2007a). "Introducció" a *L'art gòtic a Catalunya. Escultura I. La configuració de l'estil*. Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.17-29.
- MANOTE, Maria Rosa.; TERÉS, Maria Rosa (2007b). "El triomf dels models flamencs" a *L'art gòtic a Catalunya. Escultura II. De la plenitud a les darreres influències foranes*". Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.272-277.
- MARCH i ROIG, Eva (2006). "Jaume Huguet" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura III. Darreres manifestacions*. Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.92-121.
- MARÈS i DEULOVOL, Federico (1988). *Las tumbas reales de los monarcas de Cataluña y Aragón del Monasterio de Santa Maria de Poblet*. 2ed. Sant Joan Despí: Publicacions Abadia de Poblet. (Quaderns d'història i vida de Poblet,6).
- MÀRIA i SERRANO, Magdalena (1994). *Religió, societat y arquitectura: las Iglesias parroquiales en Cataluña 1563-1621*. Tesis doctoral dirigida per Josep M. Rovira i Gimeno. Barcelona: Dep. de Composició Arquitectònica. UPC. Tesis microfilmada.
- MÀRIA i SERRANO, Magdalena (2002). *Renaixement i arquitectura religiosa. Catalunya 1563-1621*. Barcelona: Edicions UPC. (Arquitext, 21).
- MARFÀ i RIERA, Carles (1979). "La documentació notarial de l'Arxiu de Santa Maria de Mataró" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 6, (desembre, 1979), p.14-23.
- MARFÀ i RIERA, Carles (1980). "Cinquè aniversari del privilegi del rei Ferran el catòlic 1480-1980" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 8, (juliol, 1980), p.13-27.
- MARFÀ I RIERA, Carles (1984). "Notaries i notaris a Mataró (segles XI –XV). Antecedents i gènesi de la institució" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria*, núm. 27, (gener, 1984). P. 9-23.
- MARFÀ I RIERA, Carles (1986). "Joan de Canyamars (1432?-1492)" a *II Sessió d'Estudis Mataronins. 13 d'abril del 1985. Comunicacions Presentades*. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria. Patronat Municipal de Cultura. P.25-32.

- MARTÍ BONET, Josep Maria (1981). *Catàleg monumental de l'arquebisbat de Barcelona. Vallès Oriental, 2.vols*, Barcelona: Arxiu Diocesà de Barcelona.
- MARTÍ BONET, Josep Maria (2008). *El martiri dels temples a la diòcesi de Barcelona (1936-1939)*. Barcelona: Arxiu Diocesà de Barcelona.
- MARTÍ COLL, Antoni (2001). "Civitas Fracta (un castell inèdit)" a *XVIIa. Sessió d'Estudis Mataronins, 25 de novembre de 2000, Comunicacions presentades*. Mataró. Museu-Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.155-163.
- MARTINELL, César (1935a). "Les hôpitaux" a *L'architecture gothique civile en catalogue*. Mataró: Editions de la Fondation Cambó. P.51-67.
- MARTINELL, César (1935b). "Els hospitals medievals catalans" a *Pràctica mèdica*, vol.3, núm.27 (1935), p.109-132.
- MARTINELL, César (1939). *Arquitectura i escultura barroques a Catalunya, vol.I els precedents. El primer barroc (1600-1670)*. Barcelona: Ed. Alpha. (Monumenta Cataloniae, vol.X).
- MARTÍNEZ FERRANDO, J.Ernesto (1948). *Jaime II de Aragón. Su vida familiar*. Barcelona: Consejo Superior de Investigaciones Científicas. Escuela de Estudios Medievales. (Estudios, IX).
- MARTINEZ FERRANDO, J.; VILAR BONET, M. (1953-1954). "La Cámara Real en el Reinado de Jaime II(1291-1327). Relaciones de entradas y salidas de objetos artísticos" a *Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona*, vol.XI (1953-1954), p.144.
- MARTÍNEZ FERRANDO, J.Ernesto (1991). "Jaume II" a *Història de Catalunya. Biografies catalanes. Vol. 6: Els descendents de Pere el Gran*. Barcelona: Ed. Vicens Vives – El Observador. P.137-139.
- MARTÍNEZ FERRANDO, J.Ernesto; VILAR BONET, María (1954). " La Cámara Real en el reinado de Jaime II (1291-1327) relaciones de entradas y salidas de objetos artísticos" a *Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona.*, vol.XI (1953-54).
- MARTINEZ MARTINEZ, Lluís (s/d). *La Conreria de Montalegre*. Tiana: Seminari Menor de la Conreria (Treball inèdit mecanografiat).
- MARTÍNEZ MARTÍNEZ, Virgínia (1995). "El santuari de la Mare de Déu de la Cisa: del segle XV al XX" a *La Cisa. Mil anys d'Història*. Argentona: La Comarcal. (Col. Costa de Llevant. Sèrie Major, 1). P.45-74.
- MAS, Josep (1908). *Nota històrica de la Mare de Déu de la Cisa. (Premià de Dalt)*. Barcelona: Impremta Tipogràfica Canònica.
- MAS, Josep (1909). "La parròquia de Sant Feliu d'Alella" dins de *Notes històriques del bisbat de Barcelona, vol. III* . Barcelona: Societat General d'arts gràfiques. P.1-56.
- MAS, Josep (1912). "Notes sobre antics pintors a Catalunya" a *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, núm. 6 (1911-12).
- MAS, Josep (1913). "Notes d'esculptors antics a Catalunya" a *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, núm. 7 (1913).
- MAS, Josep (1921a). *Nota històrica de l'Església Parroquial de Sant Vicens de Llavanes, bisbat de Barcelona*. Barcelona.
- MAS, Josep (1921b). "Antigüetat d'algunes esglésies del Bisbat de Barcelona, I", a *Notes històriques del Bisbat de Barcelona*, vol.XIII. Barcelona: Tip.Catòlica Pontificia.
- MAS, Josep (1993). *Goigs de Sant Feliu d'Alella*. Edició Facsímil de l'original publicat el 1908. Alella: Parròquia de Sant Feliu.
- MAS, Josep (1995). *Edició commemorativa del Mil·lenari de la Cisa. 1995. 2ªEdició, corregida i ampliada*. Argentona: L'Eixarnador. (El Montalt, 26).

- MASPOCH, Mònica (2005). "La decoració dels teginats" a *L'arc gòtic a Catalunya. Pintura I. De l'inici a l'Italianisme*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.72-76.
- MC VAUGH, Michael R. (1993). *Medicine before the plague. Practitioners and their patients in the crown of Aragon (1285-1345)*. Cambridge: Cambridge University Press.
- MELÉNDEZ, Antoni Paulí (1948). *El Real Monasterio de San Pedro de la Puellas de Barcelona*. Barcelona, 1948.
- Memorial del rector Folquer. Descripció de Mataró al segle XVII*. (1983). Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria. (Opuscle especial XXXIII Festa Literària de Santa Llúcia. Diada de les Lletres Catalanes. Mataró, 10 de desembre de 1983).
- Millenium (1984). Historia y arte de la Iglesia Catalana*.: [exposició], Edificio de la Pia Almoïna, Salón del Tinell, Capilla de Santa Àgata, Barcelona, del 3 de mayo al 28 de julio de 1989. [comissió del Mil·lenari de Catalunya. Barcelona: Generalitat de Catalunya, p.74
- MIRAMBELL ABANCÓ, Miquel (2006). "Antoni Marquès" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura III. Darreres manifestacions*. Barcelona. Enciclopèdia catalana. P.272-273.
- MIRET i SANS, Joaquim (1909). "Itinerario del rey Alfonso III de Catalunya IV de Aragón, el conquistador de Cerdeña" a *Boletín de la Real Academia de las Buenas Letras*, núm. 9 (1909)
- MODOLELL, Josep Maria (1993). *Cabrera de Mar. Castell de Sant Vicenç o de Burriac. Síntesi històrica*. Argentona: L'aixernador. (El Montalt,13).
- MOLINA FIGUERAS, Joan (2003). "Bernat Martorell et altera. Retaule de Sant Joan Baptista de Cabrera de Mar" a *Bernat Martorell i la tardor del gòtic català. El context artístic del retaule de Púbol*. Girona. Museu d'Art de Girona.
- MOLINA FIGUERAS, Joan (2006). "Al voltant de Jaume Huguet" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura III. Darreres Manifestacions*. Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.122-146.
- MONER CODINA, Jeroni (2003). "L'origen de la masia clàssica" a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura III: Dels palaus a les masies*. Barcelona. Enciclopèdia catalana.P.246-247.
- MONER CODINA, Jeroni (2001). " La Sala com a vertebrador de l'evolució tipològica del mas" a *El mas català durant l'Edat Mitjana i la Moderna (segles IX-XVIII) : aspectes arqueològics, històrics, geogràfics, arquitectònics i antropològics : actes del Col·loqui celebrat a Barcelona, del 3 al 5 de novembre de 1999*. Barcelona: Consell Superior d'Investigacions Científiques. Institució Milà i Fontanals; Departament d'Estudis Medievals. P.263-278.
- MONER CODINA, Jeroni (2005). "La masia una arquitectura singular" a *La masia catalana. Evolució, arquitectura i restauració*. Figueres: Brau Edicions. (Arquitectura tradicional, vol.1). P.61-86.
- MONER, Jeroni; PLA, Arcadi, RIERA, Josep (1981). "La masia: historia y tipologia de la casa rural catalana", a *2C Construcción de la ciudad*, núm. 17-18 (1981), p.86-96.
- MONREAL, Lluís; RIQUER, Martí de (1958). *Els castells medievals de Catalunya, II*. Barcelona.
- MONTAGUT i ESTRAGUES, Tomàs de (1982). "La administració financera de la Corona de Aragón" a *Història de la Hacienda Española*. Madrid. P. 483-504.
- MONTSALVATJE,F.(1910). "El monasterio de Sant Pedro de Casserras" a *Notícies històriques*, XX (1910), p. 54-61.
- MUNAR OLIVER, G. (1950). *Devoción de Mallorca a la Asunción*. Palma.
- MUNDÓ, Anscari (1964). "Moissac, Cluny et les mouvements monastiques de l'Est des Pyrénées du Xe au Xlle siècle," a *Moissac et l'occident au Xle siècle.Actes du colloque international de Moissac, 3-5 mai 1963, (Pour un IXe centenaire)*.Toulouse: E. Privat.

- NADAL, Jordi (1983). "La població catalana als segles XVI i XVII" a *Història de Catalunya*. Barcelona: Ed Salvat. Vol IV, p.48-63.
- NOGUERA MASSA, Antoni (1977). *Les Marededéus romàniques de les terres gironines*. Barcelona: Artestudi. (Artestudi - Art romànic, 5).
- OLESTI I VILA, Oriol (1995). *El territori del Maresme en època republicana (s.III- I a C). Estudi d'Arqueomorfologia i Història*. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana. (Premi Iluro,52).
- OLIVA RICÓS, Benet (2000). "Vilassar, universitat i carrer de Barcelona (1419-1553). 150 anys de lluita contra la jurisdicció feudal" a *Ipsa Arca. Revista del Museu Arxiu Municipal de Vilassar de Dalt*, núm. 4 (desembre del 2000), p.24-38.
- OLIVA RICÓS, Benet (2002). *La petita noblesa del Maresme. Tres trajectòries: Des Bosch, Ferrer i Sala (s.XIV-XVII)*. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana. (Premi Iluro, 62).
- OLIVA RICÓS, Benet (2005). *El plet de l'escó. Una microhistòria sobre les comunitats locals, el règim senyorial i la Contrareforma a la Catalunya del 1600*. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana. (Premi Iluro, 66).
- OLIVA RICÓS, Benet (2006): "Els Argentona, castlans de Burriac" a *III Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme. De Constantí a Carlemany. El pas de l'antiguitat tardana al món medieval. Actes* ".Mataró: Grup d'Història del Casal. P.209-222.
- OLIVA RICÓS, Benet (2009): "Els Argentona, castlans de Burriac. Segles XII-XV" a *Fonts. Butlletí del Centre d'Estudis Argentonins "Jaume Clavell*, núm.38 (abril 2009), p.15-21.
- OLIVARES, David; SUBIRANAS, Carme; FARELL, David (1994). *Memòria de la intervenció arqueològica al Castell de Burriac (Cabrera de Mar, Maresme)*. Manresa. Arqueociència SCP. (Inèdit).
- OLIVER BRUY, Jaume (2005). *Introducció a la història de Premià de Dalt*. Premià de Dalt: Ajuntament de Premià de Dalt.
- ORLANDIS, José (1893). "Traditio corporis et animae. Laicos y monasterios en la Alta Edad media Española" a *Anuario de historia del derecho español*, vol.XXIV (1893), p.95-279.
- PADILLA, Juan Ignacio; VIVES, Elisenda (1983). *Les excavacions a l'església de Sant Andreu (Órrius)*. Barcelona. Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. (Excavacions arqueològiques a Catalunya, 2).
- PADRÓS I CUYÀS, Josep Maria (1961). *Como nació Tiana hace 2000 años*. Badalona.
- PALAU RAFECAS, Salvador (1992). *Els molins fariners hidràulics de Catalunya. 690 molins inventariats*. Santa Coloma de Queralt: Museu Arxiu Comarcal de Montblanc.
- PALAU RAFECAS, Salvador (1997). *Variants i peces que s'usaven en un molí fariner*. Santa Coloma de Queralt: Ed.La Segarra.
- PALOU, Hug (2003). "Organització de l'espai i formes de poblament a l'Alt Maresme a l'Edat Mitjana" a *Organització de l'espai i models de poblament. II Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme. Actes. (Del 20 d'octubre al 17 de novembre de 2001)*. Mataró: Grup d'Història del Casal. P.41-59.
- PELLICER PAGÈS, Josep Maria (1888). *Mataró. Notícies histórico-arqueològiques sobre Iluro*. Mataró. Tip. Horta.
- PÉREZ GÓMEZ, Xavier (1998). *Diplomatari de la cartoixa de Montalegre(ss. X-XII)*. Barcelona: Fundació Noguera.
- PÉREZ GÓMEZ, Xavier (2004). *La cartoixa de Montalegre. Premi Gumersind Bisbal i Gutsems 2003 (XXVIII edició)*. Barcelona: Fundació Salvador Vives i Casajuana. (Núm,135).
- PÉREZ GÓMEZ, Xavier (2006). "Sis segles d'història de la cartoixa de Montalegre (1415-2005)" a *La Província Cartoixana de Catalunya. La Cartoixa de Montalegre. Actes del*

- XXIII Congrés Internacional sobre la Cartoixa*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Xarxa de Municipis. P.493-504.
- PLADEVALL, Antoni (1989). *Història de l'església a Catalunya*. Barcelona: Claret. (Festa, 10).
- PLADEVALL, Antoni (1992a). "Sant Pere de Clarà" a *Catalunya romànica*, vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.475.
- PLADEVALL, Antoni (1992b). "Santa Maria de Montalegre" a *Catalunya romànica*, vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.453.
- PLADEVALL, Antoni (1992c). "Sant Vicenç de Montalt" a *Catalunya romànica*, vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.453.
- PLADEVALL, Antoni (1992d). "Santa Anna (o Santa Anastàsia)" a *Catalunya romànica*, vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.452.
- PLADEVALL, Antoni (2006). "La Cartoixa a Catalunya" a *La Província Cartoixana de Catalunya. La Cartoixa de Montalegre. Actes del XXIII Congrés Internacional sobre la Cartoixa*. Barcelona: Diputació de Barcelona. Xarxa de Municipis. P. 447-448.
- PLADEVALL, Antoni (2007). "La *Devotio Moderna* o la nova espiritualitat" a *L'art gòtic a Catalunya. Escultura II. De la plenitud a les darreres influències foranes*". Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.24-27.
- PLADEVALL, A.; CAMPS, J. (1992). "Sant Martí de Taià" a *Catalunya romànica*, vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.453.
- PLADEVALL, Antoni; CATALÀ ROCA, Francesc (1968). *Els monestirs catalans*. Barcelona: Ed. Destino.
- PLADEVALL, A.; CLUSELLES, Carme (1992). "Santa Maria de la Cisa" a *Catalunya romànica*, vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme. Barcelona: Enciclopèdia Catalana. P.452.
- PLADEVALL, Antoni; RIU-BARRERA, Eduard (2003) "Els camins, els ponts i les creus de terme" a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura III: Dels palaus a les masies*. Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.291-297.
- PLANES ALBETS, Ramon (2003). "Els molins i altres indústries" a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura III: Dels palaus a les masies*. Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.284-288.
- PONS GURI, Josep Maria (1944). *Un siglo de arte religioso en San Martín de Arenys*. Arenys de Mar: Tipografia J. Tatié.
- PONS GURI, Josep Maria (1978). *Opuscle commemoratiu*. Arenys de Munt: Ajuntament d'Arenys de Munt.
- PONS i GURI, Josep Maria (1984a). *El cartoral de Santa Maria de Roca Rossa*. Barcelona: Fundació Noguera.
- PONS i GURI, Josep Maria (1984b). "Jurisdiccions compartides a la Catalunya baix-medieval".. Dins de *Recull d'estudis d'història jurídica catalana*. Barcelona: Noguera, vol.III, p.120-121. Doc.1.
- POST Chandler Rathfon (1930). *A history of spanish painting. Vol.II. Part III Franco-Gothic Style, Part IV: Italo Gothic & International Styles*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- POST Chandler Rathfon (1934). *A history of spanish painting.. Vol.V. The Hispano-Flemish style in Andalusia*. Cambridge,Massachusetts: Harvard University Press.
- POST Chandler Rathfon (1941). *A history of spanish painting.. Vol.VII. Part 1. The aragones school in the late middle ages*. Cambridge,Massachusetts: Harvard University Press.
- POST Chandler Rathfon (1950). *A history of spanish painting.. Vol.X The Early Renaissance in Andalusia* . Cambridge,Massachusetts: Harvard University Press.

- POST Chandler Rathfon (1958). *A history of spanish painting.. Vol.XII, The Catalan School in the Early Renaissance I.II* Cambridge,Massachusetts: Harvard University Press.
- PREVOSTI MONCLUS, Marta (1981a). *Cronologia i poblament de l'àrea rural d'Iluro*, 2 vols. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana. (Premi Iluro,33/34).
- PREVOSTI MONCLUS, Marta (1981b). *Cronologia i poblament a l'àrea rural de Beatulo*. Badalona: Museu de Badalona; Ajuntament de Badalona. (Monografies Badalonines,3).
- PREVOSTI, Marta; ARXÉ, Joaquim; CABALLÉ, Antoni (1995). *Autopistas i arqueologia: memòria de les excavacions en la polongació de l'autopista A- 19*. Barcelona: Autopistas Concesionaria Española; Generalitat de Catalunya, Departament de cultura, p. 209-224.
- PREVOSTI, M.; CLARIANA,J.F (1993). "Aproximació a l'estudi de l'antiguitat tardana a la vil·la romana de Torre Llauder (Mataró)" a *IXa. Sessió d'Estudis Mataronins, 28 de novembre de 1992, Comunicacions presentades*. Mataró: Museu- Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.61-86.
- PUIG CADAVALCH, Josep (1913). "La casa Catalana" a *Congrés d'història de la Corona d'Aragó dedicat al Rey en Jaume I y la seua época (1908)*. Barcelona: Stampa d'en Francisco Altés. Vol II, p.1041-1060.
- PUIG CADAVALCH, J.; FALGUERA,A. de; GODAY, J. (1983). *L'arquitectura romànica a Catalunya*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. (Edició facsímil. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans – Generalitat de Catalunya, 1983).
- PUIG PUIG, Sebastià (1929). *Episcopologio de la Sede Barcinonense. Apuntes para la historia de la iglesia de Barcelona y de sus prelados*. . Barcelona: Biblioteca Balmes.
- PUIG TÀRRECH, Armand (2008). *Els evangelis apòcrifs. Vol.I*. Barcelona: Edicions Proa. (A tot vent, núm.471).
- PUIGGARÍ, J. (1880). "Notícias de algunos artistas inéditos de la Edad Media i el Renacimiento" a *Memòrias de la real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, núm.3 (1880), p.296.
- PUIGVERT, Joaquim Ma. (1986). *Una parròquia catalana del segle XVIII a través de la seva consuetud (Riudellots de la Selva)*. Barcelona: Fundació S. Vives Casajuana.
- PUIGVERT, Joaquim Ma. (1998). "L'elaboració dels discurs pairalista a la Catalunya contemporània: la contribució dels arquitectes i els estudiosos de la masia (1908-1936) a *Estudis d'Història agrària*, 12, p.77-108.
- PUJADES, Jeroni (1609). *Crónica universal del Principado de Catalunya*. Barcelona.
- RÀFOLS, Josep Francesc (1930). *Techumbres y artesanados españoles*. 2a ed.. Barcelona: Ed. Labor.
- RÀFOLS, J.F. (1951). *Diccionario biográfico de Artistas de Catalunya desde la época romana hasta nuestros días. Vol.I (A-G)*. Barcelona: Ed. Millà.
- RÀFOLS, J.F. (1953). *Diccionario biográfico de Artsitas de Catalunya desde la época romana hasta nuestros días. Vol.II (H-R)*. Barcelona: Ed. Millà.
- RÀFOLS, J.F. (1953). *Diccionario biográfico de Artsitas de Catalunya desde la época romana hasta nuestros días. Vol.III (S-Z)*. Barcelona: Ed. Millà.
- RÉAU, Louis (2000a). *Iconografia del arte cristiano. Iconografia de la Bíblia. Nuevo Testamento. Tomo 1, vol.2*. 2 ed. Barcelona: Ed.del Serbal. (Cultura artística,5).
- RÉAU, Louis (2000b). *Iconografia del arte cristiano. Iconografia de los Santos. De la A a la F. Tomo 2, vol.3*. 2 ed. Barcelona: Ed.del Serbal. (Cultura artística,6).
- RÉAU, Louis (2001). *Iconografia del arte cristiano. Iconografia de los Santos. De la G a la O. Tomo 2, vol.4*. 2 ed. Barcelona: Ed.del Serbal. (Cultura artística,7)

- RÉAU, Louis (2002). *Iconografia del arte cristiano. Iconografia de los Santos. De la P a la Z – repertorios . Tomo 2, vol.5.* 2 ed. Barcelona: Ed.del Serbal. (Cultura artística,8).
- REIXACH PUIG, Ramon (2006). *Els pares de la república. El patriciat a la Catalunya urbana moderna. Mataró, s-XV-XVIII.* Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana. (Premi Iluro,68).
- RIBAS, Salvador (1996). “La masia de Can Sors” a *Revista Alella* ,any 36, nùm. 231 (primer trimestre de 1996), p.39.
- RIBAS BERTRAN, Marià (1933). *Notes històriques de Mata.* Barcelona: La hormiga de Oro.
- RIBAS BERTRAN, Marià (1934). *Orígens i fets històrics de Mataró.* Mataró: Imp. Minerva.
- RIBAS BERTRAN, Marià (1949). “Els altars del temple gòtic de Santa Maria de Mataró i benifets dels mateixos” a *Museu*, (novembre-desembre 1949), p.139-142.
- RIBAS BERTRAN, Marià (1952). *El poblament d'Ilduro.* IEC .Barcelona: Institut d'Estudis Catalans. (Memòries de la Secció Històrico- arqueològica, XII).
- RIBAS BERTRAN, Marià (1975). *El Maresme en els primers segles del Cristianisme.* Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana. (Premi Iluro, 24).
- RIBAS BERTRAN, Marià (1990). “Sant Pere de Clarà. Descripció del temple. Arquitectura” a *Bloc Mataroní- 1926* 2ªed. facsímil. Mataró: PMC; Alta Fulla. 1990. (Caps de Bou, 16) P.543
- RIBAS BERTRAN, Marià (1991). “El santuari de Lorita dedicat a la Mare de Déu de Montserrat” a *Fulls del Museu-Arxiu de Santa Maria de Mataró*, nùm.40 (abril 1991), p.26-32.
- RIBAS MASSANA, Frederic (1976). “La Cartoixa de Montealegre en el s.XV” a *Studiamonàstica*, vol.18, Fasc.2. Barcelona: Abadia de Montserrat. P.379-432.
- RIBAS MASSANA, Frederic (1994). “La construcció de la cartoixa de Montalegre” a *Serra d'Or*, nùm.148 (octubre 1994), p.42-43
- RICHOU LLIMONA, Montserrat (1987). *Aproximació a la història d'Argentona (segles XIII-XV).* Argentona: Ajuntament d'Argentona. (Premi Burriac).
- RICHOU LLIMONA, Montserrat (2007). *El Baix Maresme a l'època baix medieval.* Tesi dirigida per Antoni Riera. Barcelona: Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història. Departament de història medieval, Paleografia i diplomàtica.
- RICO VÁZQUEZ , Miquel; ROIG LERONES, Marta (2006). *El cementiri de Masnou, un museu a l'aire lliure (segles XVIII-XXI).* Masnou: Ajuntament del Masnou. (Roca de Xeix, 27).
- RIPOLL, Ramon (2006). “Funcionalisme i construcció” a *Cases de Poble.Evolució, arquitectura i restauració dels nuclis rurals.* Figures: Ed. Brau. (Arquitectura tradicional, vol.2). P.59-122.
- RIU RIU, Manuel (1982). “Alguns costums funeraris de l'edat mitjana a Catalunya “a Negròpolis i sepultures medievals de Catalunya. Annex 1 d'Acta/Mediaevalia. Barcelona: Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història. P.29-57.
- RIU RIU, Manuel (1983). “Pròleg” a *Les creus al Vent* . Barcelona: Ed. Millà. P. 9-13.
- RIU RIU, Manuel (1986). “Les torres o masies fortificades de la Vall de Lord” a *Acta/mediaevalia. Annex 3. Fortaleses, torres guaites i castells de la Catalunya Medieval.* Barcelona: Universitat de Barcelona, Facultat de Geografia i Història. P.201-215.
- RIU RIU, Manuel (1989). *L'arqueologia Medieval a Catalunya.* Barcelona: Llibres de la Frontera.
- RIU-BARRERA, Eduard (2003). “La gènesi i l'evlució de la casa pagesa o mas” a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura III: Dels palaus a les masies.* Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.239-241.

- RIUS, Josep (1945). *Cartulario de Sant Cugat del Vallès. Vol.I.* Barcelona: CSIC. Secció d'Estudis Medievals de Barcelona. (Textos y Escritos de la Corona de Aragón, vol.III).
- RIUS, Josep (1946). *Cartulario de Sant Cugat del Vallès. Vol.II.* Barcelona: CSIC. Secció d'Estudis Medievals de Barcelona. (Textos y Escritos de la Corona de Aragón, vol.IV).
- RIUS, Josep (1946). *Cartulario de Sant Cugat del Vallès. Vol.III.* Barcelona: CSIC. Secció d'Estudis Medievals de Barcelona. (Textos y Escritos de la Corona de Aragón, vol.V).
- ROIG, A. (1991). "El marc històric. El Vallès Occidental" a *Catalunya Romànica, vol.XVIII. Vallès Occidental. Vallès Oriental.* Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- ROIG GRAU, Jesús (2006). *Les fortificacions medievals del Maresme.* Argentona: Impremta d'Argentona.
- ROQUÉ, Josep M^a. (1998). *Órrius (El Maresme). Contribució a la història del poble.* Mataró: Grup d'Història del Casal.
- RUIZ QUESADA, Francesc (1997). "Imagen artística y econòmica de la pintura catalana en los siglos del gòtico" a *Catalogo exposición Cathalonia. Arte gòtico en los siglos XIV-XV. Museo del Prado. Del 22 de abril al 8 de junio de 1997.* Madrid: Fundació La Caixa; Ministerio de Educación y Cultura; MNAC. Pàgs, 67-80.
- RUIZ QUESADA, Francesc (1998). "Una reflexió a l'entorn del taller de Bernat Martorell a partir de l'observació de certes dissemblances presents en la seva obra" a *Miscel·lània en homenatge a Joan Ainaud de Lasarte. Volum I.* Barcelona: MNAC; IEC; Publicacions de l'Abadia de Montserrat. (Biblioteca Abat Oliva, sèrie il·lustrada, 14). Pàgs, 431-440.
- RUIZ QUESADA, Francesc (2002). *Bernat Martorell, el mestre de Sant Jordi.* Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Presidència.
- RUIZ QUESADA, Francesc (2005a). "Els pintors del Rosselló" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura II. El corrent Internacional*". Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.127-133.
- RUIZ QUESADA, Francesc (2005b). "L'estil cortesà a Barcelona" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura II. El corrent Internacional*". Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.48-52.
- RUIZ QUESADA, Francesc (2005c). "Bernat Martorell" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura II. El corrent Internacional*". Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.228-246.
- RUIZ QUESADA, Francesc (2005d). "L'epíleg del taller de Lluís Borrassà, Pere Sarreal, Jaume Cabrera i Mateu Ortoneda" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura II. El corrent Internacional.* Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.80-83.
- RUIZ QUESADA, Francesc (2005e). "Jaume Cabrera" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura II. El corrent Internacional*". Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.102-111.
- RUIZ QUESADA, Francesc (2007). "Pere Serra" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura I. De l'inici a l'italianisme*". Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.284-296.
- SALA GRAU, Joan (1882). *La imatge perduda.* Premià de Mar: Clavell Cultura.
- SALARICH, Joaquim (1882). *Apuntes para la història de Caldas de Estrach (vulgo) Caldetas.* Barcelona: La Renaixensa.
- SALICRÚ LLUCH, Roser (1993a). "El plet entre els hereus de Pere de Màrgens i els primers passos per a la lluïció. Notes documentals del castell de Mataró durant el regnat de Ferran el Catòlic" a *IXa. Sessió d'Estudis Mataronins, 28 de novembre de 1992, Comunicacions presentades.* Mataró: Museu-Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.93-104.
- SALICRÚ LLUCH, Roser (1993b). "Mataró 1453. Efectes i emmarcament del terratrèmol de 1448" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria, núm. 49 (abril, 1993),* p.3-21.
- SALICRÚ LLUCH, Roser (1995). "La lluïció de 1419 segons les primeres inscripcions del castell de Mataró als llibres de comptes del Batlle General de Catalunya (1420-21)" a *XI Sessió*

- d'Estudis Mataronins. 24 de novembre del 1994. Comunicacions Presentades. Mataró: Museu Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.63-72.*
- SALICRÚ LLUCH, Roser (1998). "A foc! A foc!. Assalt, incendi i destrucció del castell de Mataró per part del sagramental a mitjan segona dècada del segle XV" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*, núm.60 (gener 1988), p.6-14.
- SALICRÚ LLUCH, Roser (1999). *Mataró, carrer de Barcelona. Els privilegis reials de 1419, 1424 i 1480 i la concòrdia amb Barcelona de 1481*. Mataró: Ajuntament de Mataró.
- SALICRÚ LLUCH, Roser (2000). "El llibre de Verbals del batlle de Mataró (1480-1487). Una primera aproximació" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*, núm.67 (abril 2000), p.5-15.
- SALICRÚ LLUCH, Roser (2003). "Lluís Desplà i d'Oms. Ardiaca major de Barcelona i Succentor d'Elna" a *Història de la Generalitat de Catalunya i dels seus presidents. Vol. I (1359-1518)*. Generalitat de Catalunya; Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 2003. P.264-266.
- SALICRÚ PUIG, Manuel (1980). "Recopilació de dades de les dues parròquies antigues de Mataró, Santa Maria i Sant Martí de Mata" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*, núm.7 (abril 1980).
- SAMON FORGAS, Josep (1997). *Els sants vilassarencs. Esquema de la conferència pronunciada el 19 de setembre de 1997*. Vilassar de Dalt. [Inèdit].
- SAMON FORGAS, Josep (1999). "Itinerari per la sagrera de Vilassar" a *Ipsa Arca. Revista del Museu Arxiu Municipal de Vilassar de Dalt*, núm. 2 (setembre del 1999), p.36-47.
- SANPERE MIQUEL, Salvador (1906). *Los cuatrocentistas catalanes. Història de la pintura en Catalunya en el siglo XV*. Vols I-II. Barcelona: Tip. L'Avenç.
- SANS TRAVÉ, Josep Maria; FARGAS PEÑARROCHA, Mariela (2006). "Evolució Històrica dels nuclis rurals" a *Cases de Poble. Evolució, arquitectura i restauració dels nuclis rurals*. Figueres: Ed. Brau. (Arquitectura tradicional, vol.2). P.13-28.
- SALRACH, Josep M^a. (1993). *Història de Catalunya. Vol.II. El procés de feudalització (s.III-XII)*. 5^a ed.. Barcelona: Ed.62.
- SANTOS HERMOSA, Maria Gemma (2000): "El castell de Dosrius a l'Edat Mitjana: del senyoriu eclesiàstic a la baronia" a *Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme. L'arquitectura militar medieval. Actes*. Mataró: Grup d'Història del Casal. P.103-112.
- SANTOS HERMOSA, Maria Gemma (2003): "El paper de les comunicacions al Maresme Medieval" a *L'organització de l'espai i models de poblament. II Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme. Actes. (Del 20 d'octubre al 17 de novembre de 2001)*. Mataró: Grup d'Història del Casal. Pàgs 71-82.
- SERRA, Assumpta (2001). "Anàlisi del procés de la vil.la al mas" a *El mas català durant l'Edat Mitjana i la Moderna (segles IX-XVIII): aspectes arqueològics, històrics, geogràfics, arquitectònics i antropològics: actes del Col·loqui celebrat a Barcelona, del 3 al 5 de novembre de 1999*. Barcelona: Consell Superior d'Investigacions Científiques. Institució Milà i Fontanals. Departament d'Estudis Medievals. P.325-428.
- SERRA, Eva (1984). "Els Gualbes, ciutadans de Barcelona: de la fallida bancària del s.XV a l'enllaç nobiliari del s.XVII" a *I Congrés d'Història Moderna de Catalunya*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- SERRA, Eva (1990). "Els Gualbes, al s.XVI: la funció pública" a *Jornades d'Història Antoni Agustí i el seu temps (1517- 1586 . Vol.II)*. Barcelona: Universitat de Barcelona.
- SITJES MOLINS, Xavier (1994). *L'art funerari medieval a la conca alta del Llobregat*. Manresa: Centre d'Estudis del Bages. (Monogràfics,13).

- SOBREQÜÉS i CALLICÓ, Jaume (1983). *Els reis catalans enterrats a Poblet*. Sant Vicenç dels Horts: Publicacions Abadia de Poblet. (Quaderns d'història i vida de Poblet, 5).
- SOBREQÜÉS i VIDAL, Santiago ; SOBREQÜÉS i CALLICÓ, Jaume (1973). *La guerra civil catalana al segle XV*. Barcelona: Publ. Abadia de Montserrat.
- SOLÀ, Fortià (1968). *Sant Andreu de Llavaneres. Monografia històrica de la parròquia en el primer centenari de la benedicció del temple actual (1836-1936)*. 2ª edició. Mataró: Caixa d'Estalvis de Mataró.
- SOLER, Rafael (1989). "Les marques o punxons dels argenters del Col·legi de Mataró (1772 - 1838)" a *Fulls del Museu-Arxiu de Santa Maria de Mataró*, núm.34 (abril 1989), p.6-8.
- SOLER FONTRODONA, Rafael (1991). "El contracte per a la construcció de l'església de Sant Vicenç de Montalt" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*", núm.40 (abril, 1991). p.16-25.
- SUBIÑÀ i COLL, Enric (2001). "El mas Arnó d' Agell (Els Frares), a Cabrera de Mar, entre els segles XIV i XVII" a *El mas català durant l'Edat Mitjana i la Moderna (segles IX-XVIII): aspectes arqueològics, històrics, geogràfics, arquitectònics i antropològics: actes del Col·loqui celebrat a Barcelona, del 3 al 5 de novembre de 1999*. Barcelona: Consell Superior d'Investigacions Científiques. Institució Milà i Fontanals. Departament d'Estudis Medievals. P.3-15.
- SUBIÑÀ COLL, Enric (2002). *Argentona de la sagrera a la vila (1295-1900)*. Argentona: Ajuntament d'Argentona.
- SUBIÑÀ COLL, Enric (2003a). "Dosrius al segle XV (un estudi a través dels testaments)" a *L'organització de l'espai i models de poblament. II Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme. Actes. (Del 20 d'octubre al 17 de novembre de 2001)*. Mataró: Grup d'Història del Casal. Pàgs 197-206.
- SUBIÑÀ COLL, Enric (2003b). "El poblament dispers al Maresme. Els masos medievals" a *L'organització de l'espai i models de poblament. II Jornades d'Història i Arqueologia Medieval del Maresme. Actes. (Del 20 d'octubre al 17 de novembre de 2001)*. Mataró: Grup d'Història del Casal. Pàgs 197-206.
- SUBIÑÀ COLL, Enric (2011). *Argentona al segle XV. Terra de remences*. Argentona: Ajuntament d'Argentona.
- SUREDA, J. (1981). *La pintura romànica a Catalunya*. Madrid: Alianza Ed.
- SUREDA PONS, Joan (1994). *Un cert Jaume Huguet, el capvespre d'un somni*. Barcelona: Caixa de Terrassa; Lunweg.
- SUREDA i PONS, Joan (2006a). "Jaume Huguet i l'eixir de la dignitat humana" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura III. Darreres manifestacions*. Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.88-91.
- SUREDA PONS, Joan (2006b). "Esperit d'època de transició" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura III. Darreres manifestacions*. Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.258-260.
- SUREDA PONS, Joan (2006c). "La desraó de l'expressió davant la raó de la representació" a *L'art gòtic a Catalunya. Pintura III. Darreres manifestacions* Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.282-284.
- TEIJEIRA PABLÓS, María Dolores (2000). "El espacio coral. La influencia de la liturgia y los condicionantes religiosos en su configuración arquitectónica" a *El coro de la Catedral de León : arte, función y símbolo, Universidad de Leon, 2000*, págs. 11-42
- TEIJEIRA PABLÓS, María Dolores (2001). " El trono episcopal de la catedral de Palencia: Un antecedente de los programas tipológicos en las sillerías corales góticas " a *Archivo español de arte* , vol. 74 (2001) p.171-178.

- TEIJEIRA PABLÓS, María Dolores (2002). "Notas para un glosario sobre sillerías de coro. Las fuentes documentales calceatenses" a *Berceo*, vol. 142 (2002) p.243-252
- TERÉS TOMÀS, Ma. Rosa (1985). "L'escultor Jordi de Déu i la Mare de Déu del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró" a *Fulls del Museu Arxiu de Santa Maria de Mataró*, núm. 24 (desembre, 1985), p.44-48.
- TERÉS I TOMÀS, Maria Rosa (1986). "Macià Bonafé y el coro de la catedral de Barcelona. Nuevas consideraciones en torno a su intervención" a *Boletín del Museo e Instituto Camón Aznar*, nº 24 (1986).
- TERÉS TOMÀS, Ma. Rosa (1990). "El Palau del Rei Martí a Poblet: una obra inacabada d'Arnau Bargués i Françoi Salau" a *D' Art. Revista del Departament d'Història de l'Art*, núm. 16 (1990), p.19-40.
- TERÉS TOMÀS, Ma. Rosa (2007). "Antoni Canet, arquitecte i escultor" a *L'art gòtic a Catalunya. Escultura II. De la plenitud a les darreres influències foranes*. Barcelona: Enciclopèdia catalana. P. 62-73.
- THÉREL, Marie-Louise (1984). *Le triomphe de la Vierge-église. Sources historiques, litteraries et iconographiques*. Paris: Ed. Centre National de Recherches Cientifiques.
- TO, Lluís (1987). "L'evolució dels ritus funeraris a Catalunya a través dels testaments" a *Lambard. Estudis d'art medieval. Vol. III 1983-1985*. Barcelona: Amics de l'Art Romànic. P.74-96.
- TRENS RIBAS, Manuel (1916). *Acto inaugural i catàlogo de los objetos del Museu Arqueològic Diocesano de Barcelona*. Barcelona: Imprempta E. Subirana Ed. Y lib. Pontif.
- TRENS RIBAS, Manuel (1926). *Tresor artístic del bisbat. Inventari del tresor de les parròquies de la diòcesi de Barcelona fet durant la visita pastoral de l'Excm. Sr.Or Josep Miralles, l'any 1926*. Manuscrit custodiat a ADB.
- TRENS RIBAS, Manuel (1946). *Iconografia de la Virgen en el arte español*. Madrid: Ed. Plus Ultra.
- TRENS RIBAS, Manuel (1954). *Santa María. Vida y leyenda de la Virgen a través del arte español*. Barcelona: Eugenio Subirana.
- TRIADÓ, Joan Ramon (1999). *Art de Catalunya. Ars Cataloniae. Vol.5 Arquitectura religiosa moderna i contemporània*. Barcelona: Ed.Isard.
- TOFFOLI CARBONELL, Josep M. (2000). *Història de l'Alegria d'ahir fins avui: nou-cents anys d'història de la parròquia de Tiana*. Tiana: Ajuntament de Tiana. Regidoria de Cultura.
- TRIADÓ, Joan Ramon (1984). *Història de l'Art Català. Vol.V: L'època del barroc. S.XVII-XVIII*. Barcelona : Ed.62.
- TRIADÓ, Joan Ramon (1999). "L'arquitectura religiosa moderna" a *Art a Catalunya*, vol.5. Barcelona: Ed.Isard. P.12-45.
- UTRERA, Quima (1982). "Així viuen els cartoixans de Tiana" a *El Maresme*.(8 de desembre del 1982), p.6.
- VALERO, Joan (2005). "La creu de pedra d'Olot. Algunes reflexions sobre les relacions existents entre l'escultura i l'orfebreria gòtiques" a *Annals del patronat d'estudis Històrics d'Olot i Comarca (PEHOC)*, núm. 16 (2005) p.151-168.
- VELLVEHÍ ALTIMIRA, Jaume (1992a). "Les làpides sepulcral" a *L'església romànica de Sant Pere de Riu (Tordera. El Maresme)*. Mataró: Museu Comarcal del Maresme. Secció Grup d'Amics de l'Art Romànic.

- VELLVEHÍ ALTIMIRA, Jaume (1992a). "Sant Pere de Riu, Tordera, les làpides sepulcral" a *Catalunya romànica. Vol.XX. El Barcelonès. El Baix Llobregat. El Maresme*, vol. XX. Barcelona: Enciclopèdia Catalana.
- VELLVEHÍ ALTIMIRA, Jaume (1994a). "Un molí gòtic perdut per les obres de la pota nord (Montgat)" a *Felibrejada. Butlletí del Grup d'Història del Casal de Mataró*, núm.11 (desembre del 1994), p.11.
- VELLVEHÍ ALTIMIRA, Jaume (1994b). "Làpida Sepulcral (segle XII). Tordera" a *Felibrejada Butlletí del Grup d'Història del Casal de Mataró*, núm. 10.
- VELLVEHÍ ALTIMIRA, Jaume (1994c). "Notes sobre el topònim – Cabrera - (Cabrera de Mar)" a *El col.leccionable de la Fundació Burriac. Els noms de Cabrera*, núm. 3 (març de 1994), p.9-11.
- VELLVEHÍ ALTIMIRA, Jaume (1996). "Notes sobre el topònim lluro per a un estat de la qüestió dels noms de Mataró" a *XIIa.Sessió d'Estudis Mataronins, 25 de novembre de 1995, Comunicacions presentades*. Mataró: Museu-Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.167-179.
- VELLVEHÍ ALTIMIRA, Jaume (1998). "La toponímia com a font per a la història i la arqueologia" a *I Jornades d'Arqueologia de Cabrera de Mar i del Maresme. 16 de març del 1996. Cabrera de Mar a llturo*, núm.1 (1998), p.85-90.
- VELLVEHÍ ALTIMIRA, Jaume (2001a). "Els molins medievals de Dosrius" a *Felibrejada, Butlletí del Grup d'Història del Casal de Mataró*, núm. 55 (gener-febrer 2001), p.13-15.
- VELLVEHÍ ALTIMIRA, Jaume (2001b). "Molí del Castell. Dosrius (ss. XIII-XV)" a *Felibrejada, Butlletí del Grup d'Història del Casal de Mataró*, núm. 55 (gener-febrer 2001), p.27-28.
- VELLVEHÍ ALTIMIRA, Jaume (2004). "Els molins del terme del Castell de Dosrius" a *Duos Rios*, núm I (abril 2004), p.29-35.
- VELLVEHÍ ALTIMIRA, Jaume (2008). "El molí fariner de Can Galceran a Canyamars" a *Duos Rios*, núm II (juny 2008), p.38-40.
- VELLVEHÍ, Jaume; GRAUPERA, Joaquim (1997). "Notes sobre la localització de les capelles romàniques de Sant Martí de Montgat i Santa Susanna d'Allella" a *XIII Sessió d'Estudis Mataronins, 28 de novembre de 1996, Comunicacions presentades*. Mataró: Museu-Arxiu de Santa Maria; Patronat Municipal de Cultura. P.79-97.
- VERRIÉ, Frederic-Pau (2003). "Bartolomé Bermejo, la Pietat Desplà (1490)" a *La pintura gòtica hispanoflamenca. Bartolomé Bermejo i la seva època. Catàleg de l'exposició*. Barcelona : MNAC, Museu de Belles Arts de Bilbao. P.190-195.
- VICENS, Maria Teresa (1986): *Iconografia assumpcionista*. [València]: Generalitat Valenciana.
- VICENS, Teresa (1994). *El cicle de la mort i la glorificació de la Verge en la plàstica catalana medieval*. Tesi doctoral inèdita dirigida per Ma Eugènia Ibarburu i Rosa Ma. Terés. Barcelona: maig 1994.
- VICENS, Teresa (2003). "Els goigs marians, un programa iconogràfic del gòtic català" a *Butlletí del Museu nacional d'Art de Catalunya*, núm. 7(2003), p.25-50.
- VICENS, Teresa (2007). "Les Marededéus" a *L'art gòtic a Catalunya. Escultura II. De la plenitud a les darreres influències foranes*". Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.205-215.
- VICENS VIVES, Jaume (1954). *El Gran sindicato remensa (1488-1508): la última etapa del problema agrario catalán durante el reinado de Fernando el Católico*. Madrid: CSIC.
- VILA CARABASA, Josep Ma. (2003). "L'arqueologia dels masos" a *L'art gòtic a Catalunya. Arquitectura III: Dels palaus a les masies*. Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.242-245.

- VILA, Marc Aureli (1998). *La casa rural a Catalunya. Cases aïllades i cases de poble*. Barcelona: Ed.62. (Vida i costum dels catalans).
- VILÀ VALENTÍ, Joan (2001). "Aspectes geogràfics i territorials del mas" a *El mas català durant l'Edat Mitjana i la Moderna (segles IX-XVIII): aspectes arqueològics, històrics, geogràfics, arquitectònics i antropològics: actes del Col·loqui celebrat a Barcelona, del 3 al 5 de novembre de 1999*. Barcelona: Consell Superior d'Investigacions Científiques. Institució Milà i Fontanals. Departament d'Estudis Medievals. P. 3-15.
- VILANOVA ROSSELLÓ, Ramon Maria (1935). "El patrimonio Historico-artístico. Hallazgo de importantes documentos relacionados con artistas catalanes" a *La Vanguardia* (1 de novembre de 1935).
- VILARDEBÓ LLARGUÉS, Joaquim (1990a). "Burriac arquitectònic" a *Bloc Mataroní*. Mataró: Minerva, 1926. Edició facsímil a *Bloc Mataroní. Una manera de fer història*. Mataró: Patronat Municipal de Cultura; ed. Altafulla. (Caps de Bou,16). P.470-474.
- VILARDEBÓ LLARGUÉS, Joaquim (1990b). "Descripció de la planta del Castell de Burriac" a *Bloc Mataroní*. Mataró: Minerva, 1926. Edició facsímil a *Bloc Mataroní. Una manera de fer història*. Mataró: Patronat Municipal de Cultura; ed. Altafulla. (Caps de Bou,16). P.406-409
- VILARDEBÓ LLARGUÉS, Joaquim (1990c). "Església d'Argentona" a *Bloc Mataroní*. Mataró: Minerva, 1926. Edició facsímil a *Bloc Mataroní. Una manera de fer història*. Mataró: Patronat Municipal de Cultura; ed. Altafulla. (Caps de Bou,16). P.375-378.
- VILARDEBÓ LLARGUÉS, Joaquim (1990d). "Església parroquial de Sant Vicenç de Llavaneres" a *Bloc Mataroní*. Mataró: Minerva, 1926. Edició facsímil a *Bloc Mataroní. Una manera de fer història*. Mataró: Patronat Municipal de Cultura; ed. Altafulla. (Caps de Bou,16). P.707-709.
- VILANOVA ROSSELLÓ, Ramon Maria (1935). "El patrimonio Historico-artístico. Hallazgo de importantes documentos relacionados con artistas catalanes" a *La Vanguardia* 1 de novembre de 1935.
- VILLANUEVA, Jaime (1803-1804). *Viage literario por las iglesias de España*. Madrid: Real Acadèmia de la Història
- VORÁGINE, Jacobo de: (1992). *La leyenda dorada*. 2 vols. (Traducció directa del llatí per José Manuel Macías). 5a reimpressió. Madrid: Alianza Editorial. (Aliança Forma, 20/30).
- YARZA Joaquim (1986a). "La imatge del bisbe en el gòtic català" a *Thesaurus. L'art als bisbats de Catalunya. 1000-1800 - Estudis*. Barcelona: Fundació La Caixa. P.119-136.
- YARZA Joaquim (1986b). "Bernat Martorell. Retaule de Sant Joan Baptista" a *Thesaurus. L'art als bisbats de Catalunya. 1000-1800 - Estudis*. Barcelona: Fundació La Caixa. P.153-154.
- YARZA Joaquim (1992). "Bernat Martorell. Retaule de Sant Joan Baptista" a *Catàleg Expo'92 (Sevilla). Pavelló de Catalunya*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. P.66-70.
- YEGUAS GASSÓ, Joan (2001a). *L'escultura a Catalunya entre 1490 i 1575. De la tradició medieval a la difusió i consolidació de les formes "a la romana"*, Tesi Doctoral, Barcelona: Publicacions de la Universitat de Barcelona, Col·lecció de Tesis Doctorals Microfitxades, núm. 3892.
- YEGUAS I GASSÓ, Joan (2001b). "Sobre l'escultor Martí Díez de Liatzasolo (circa 1500-1583)", a *Locus Amoenus*, núm.5 (2000-2001), p.179-194.
- YEGUAS I GASSÓ, Joan (2007a). "L'escultura gòtica al voltant del 1500" a *L'art gòtic a Catalunya. Escultura II. De la plenitud a les darreres influències foranes*". Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.306-315.

- YEGUAS I GASSÓ, Joan (2007b). "Gil Morlanes el vell a Poblet i el seu soci Joan de Palacio" a *L'art gòtic a Catalunya. Escultura II. De la plenitud a les darreres influències foranes*. Barcelona: Enciclopèdia catalana. P.302-305.
- ZAPATA, Maria Assumpció (1998). *Les jurisdiccions locals en el pas de l'edat mitjana a l'edat moderna. Els batlles de sachs i els batlles reials a la baronia dels Desbosch*. Mataró: Caixa estalvis Laietana.(Premi Iluro, 58).
- ZAPATA, Maria Assumpció (2004). *La baronia Desbosch del Maresme. Una jurisdicció feudal en l'edat moderna*. Mataró: Caixa d'Estalvis Laietana. (Premi Iluro,65).
- ZARAGOZA CATALAN, Arturo (1997). "La capella reial de l'antic monestir dels Predicadors de València" a *La capella reial d'Alfons el Magnànim de l'antic monestir de predicadors de València. Vol.1 Estudis*. València: Generalitat Valenciana. (Col.Museus, història i documents).
- ZARAGOZA CATALAN, Arturo (1992). "El arte de corte de piedras en l'arquitectura valenciana del cuatrocientos. Francesch Baldomar y el inicio de la estereotomía moderna", *I Congreso de Arte valenciano*, Actes. València: Conselleria de Cultura, Educació i Ciència,p. 97-106.
- ZERVOS, Cristian; SOLDEVILA, Carles; GUDIOL [RICART], Josep (1937). "L'art de la Catalogne de la seconde moitié du nouvième siecle a la fin du quinzième siècle" a *Cahiers d'art*, núm. 14.